

LISTY
Z AURA-PONTU

2004/2

OBSAH:

RUKOVĚŤ DRAMATURGA	4
AUTORSKO-PRÁVNÍ DESATERO DIVADLA	5
ŽÁDOST O ZAJIŠTĚNÍ PRÁV K PROVOZOVÁNÍ	6
ČESKÁ A SLOVENSKÁ DRAMATIKA	7
NOVÉ PŘEKLADY HER	8
NEPŘELOŽENÉ TEXTY	24

Vážení přátelé,

ještě před koncem sezóny přinášíme nabídku původních i zahraničních her, (tentokrát zvláště z Ruska), přeložených i nepřeložených.

Připomínáme vám nabídku svých služeb pro dramaturgy, inscenátory, překladatele a jiné zájemce: na požádání vám zašleme text námi zastoupených českých a slovenských autorů a překladatelů. Rozhodnete-li se některý z nich inscenovat, získáme pro vás souhlas autora a vystavíme provozovací smlouvu

Rovněž texty zahraničních autorů (nabízené i vámi vyžádané) vám obstaráme, v případě vašeho zájmu doporučíme překladatele a dojednáme smlouvu se zahraniční agenturou. Dojde-li k provozování, je naší odměnou provize z autorských honorářů, pokud ne, vyúčtujeme vám vynaložené náklady.

Úplnou nabídku textů naleznete v naší internetové databázi **RUKOVĚŤ DRAMATURGA** na **www.aura-pont.cz**. Od spuštění této databáze byla tato nabídka rozšířena téměř dvojnásobně. Nyní v ní naleznete informace o více než 1500 textech původních českých her, překladů i textů zahraničních autorů v originále, v doplňování se nadále pokračuje.

Rádi vám poradíme při výběru titulu, vhodného právě pro vás. Vaše jednoduché dotazy zodpovíme i telefonicky, složitější písemně. Naše právní oddělení poskytuje právní konzultace. Naše herecké oddělení vám v případě potřeby pomůže při výběru interpretů. Můžeme vám doporučit i režiséra, choreografa, případně výtvarníka nebo autora hudby.

Vaše agentura Aura-Pont

Najdete nás na adrese:

Radlická 99, 150 00 Praha 5
tel.ústředna: 251 554 938, 251 553 992-4
fax: 251 550 207
e-mail: aura-pont@aura-pont.cz,
webová stránka: www.aura-pont.cz

DIVADELNÍ ODDĚLENÍ:

Andrea Hýblová - tel.: 251 553 994, 777-679-552, andrea.hyblova@aura-pont.cz

Jitka Sloupová - tel.: 251 553 994, jitka.sloupova@aura-pont.cz

SMLOUVY A PRÁVA TUZEMSKÝCH AUTORŮ:

JUDr. Aleš Kout - tel.: 251 553 993, ales.kout@aura-pont.cz

ZAHRA NIČNÍ PRÁVA:

Zuzana Ježková, ředitelka - tel.: 251 553 994, zuzana.jezkova@aura-pont.cz

ÚČTÁRNA:

Martin Chramosil, tel.: 251 554 084, martin.chramosil@aura-pont.cz

Jana Kašparová, tel.: 251 554 084, jana.kasparova@aura-pont.cz

PRODUKCE, HERECKÉ ODDĚLENÍ A PRODEJ POŘADŮ:

Jiří Havel, tel.: 251 550 179, jiri.havel@aura-pont.cz

Linda Košařová, 604-531-061, linda.kosarova@aura-pont.cz

SEKRETARIÁT:

Martina Žitná 251 554 938, 251 553 992, aura-pont@aura-pont.cz

RUKOVĚŤ DRAMATURGA

ANEB

KDYŽ SI ČESKÝ DRAMATURG NEVÍ RADY...

- ◆ Nemůžete si "za nic na světě" vzpomenout, jak se jmenuje autor té skvělé komedie, kterou jste kdysi dávno viděli... Není od něho ještě "něco přeloženo"?
- ◆ Nevybavuje se vám titul té nové hry v Royal Court Theatre od Vašeho oblíbeného "cool" dramatika? Nemají ji už v Aura-Pontu?
- ◆ Chcete překvapit diváky i kolegy z jiných divadel autorem, o jehož existenci jste ještě neslyšeli? Kvalitní texty nevznikají jen v Británii, USA, Francii a Německu. Co takhle polská, ruská, balkánská, severská ... dramatika?
- ◆ Jste zoufalí? Herci ve vašem divadle si - a vy přiznáváte, že právem - stěžují, že už si dlouho nezahráli, a vy víte, že jejich talent dlouhou nečinností trpí... Jenže kde vzít rychle kvalitní hru pro čtyři herečky a jednoho herce. Ale možná taková existuje...

Tak to je přesně chvíle, kdy je třeba usednout k vašemu počítači, připojit se k internetu a vyřukat adresu www.aura-pont.cz

Stránky agentury AURA-PONT jsou od 16. října 2000 bohatší o jeden veledůležitý odkaz:

RUKOVĚŤ DRAMATURGA

Účelem databáze je poskytnout zájemci co nejrychlejší informaci o textech, které zastupuje a má k dispozici divadelní a literární agentura AURA-PONT. Dnes na ní naleznete již 1500 titulů, které si můžete objednat ke studiu. Poslední aktualizace proběhla ke konci května. Bylo doplněno přes tři sta nových titulů.

- ◆ **Jednoduché vyhledávání** umožňuje zájemci získat co nejúplnější informaci o určitém autorovi či překladateli či titulu. Znáte-li jeden z těchto údajů, naše automatické vyhledávání vám nabídne ostatní: uvedete-li autora, objeví se vám všechny texty, které jsou v agentuře k dispozici, uvedete-li titul, vyhledávání vám osvěží paměť a sdělí vám jméno autora a zároveň informaci o dostupných překladech.
- ◆ **Pokročilé vyhledávání** poskytuje úplný poradenský servis: v jeho dotazníku si vyplníte požadované parametry hledaného titulu - jazyk, v němž se chcete s textem seznámit, požadavek na "volné" dílo, jehož původní autor není již autorskoprávně chráněn, počet a pohlaví herců, žánr díla i zemi jeho původu. Po zadání příkazu Hledej se vám objeví množina informací o textech, které vašim požadavkům vyhovují. Věříme, že si vyberete.
- ◆ **Objednávka**
Celý vyhledávací proces je možno završit elektronickou objednávkou textu k lektoraci - kliknutím se dostanete přímo k e-mailovému formuláři s adresou Aura-Pontu.

Protože se často setkáváme s tím, že nový dramaturg v divadle a mnohdy např. i jeho ředitel vykazuje základní neznalosti pokud jde o autorské právo, rozhodli jsme se tentokrát pro trochu „osvěty“ v této oblasti. Berte, prosím, níže uvedené desatero jako dobře míněnou radu.

Autorskoprávní desatero divadla

1. Pověřit vyřizováním autorských práv jednu odpovědnou osobu.
2. Již během procesu dramaturgického výběru zjistit, zda autorská práva k divadelní hře jsou volná (autor je déle jak 70 let po smrti) nebo zda je třeba je vypořádat, resp. smluvně zajistit (autor je chráněný).
3. O finanční podmínky a jiná úskalí provozování hry je třeba se zajímat před započítím realizace inscenace.
4. O zajištění zahraničních práv požádat agenturu s dostatečným (půlročním) předstihem.
Možno použít formulář, který zde otiskujeme.
5. V textu neprovádět žádné změny bez předchozího souhlasu autora nebo agentury. To se týká samozřejmě i názvu hry.
6. Uzavřít v dostatečném předstihu licenční provozovací smlouvy se všemi autory představení (původní chráněný autor, překladatel, autor úpravy, autor choreografie, autor scénické hudby, popř. další), resp. s jejich agenturou.
7. Věnovat pozornost všem závazkům, obsaženým v licenční provozovací smlouvě.
8. V případě uvádění představení mimo vlastní divadlo dbát zvláštních povinností pro tyto případy, jak je specifikuje licenční smlouva.
9. Obecně dbát zásady, že to, k čemu autoři nebo agentura výslovně nedali souhlas – licenci, není dovoleno.
10. Případné pochybnosti nebo nejasnosti vždy předem konzultovat s autorem nebo agenturou.

ŽÁDOST O ZAJIŠTĚNÍ PRÁV K PROVOZOVÁNÍ

(lze nalézt i na <http://www.aura-pont.cz/divod.htm>)

Titul v originále:

Titul český:

Autor:

Překladatel:

Autor úpravy:

Autor choreografie:

Autor scénické hudby:

Další autoři:.....

Uvažované datum premiéry:

Předpokládaný počet představení za rok:

Předpokládaná doba provozování:

Místo provozování:

Kapacita sálu:

Průměrná cena vstupného:

Poznámka (režie, obsazení, jiné už známé podrobnosti):

.....

.....

.....

.....

Ozvuky z loňské soutěže o Cenu Alfréda Radoka. Vyhlášení výsledků za rok 2003 se koná v rámci projektu Bouda II., před představením Hypermarketu Viliama Klimáčka 15. června ve 20h.

ALEXANDRA BALÁŽOVÁ

Obdobie dažďov

2ž, 4m

Jednoaktová hra pracující s rychlým sledem situací, jež autorka ponechává záměrně v jakémsi náčrtu syrové básně. Využívá obrazivosti situací až k posunu do surrealistické, popř. symbolické roviny.

Již několik dní prší. Dcera se seznámila s Ním (On), má jej spojeného s vodou, která ji snad uklidňuje. Spíš než Jeho hledá lásku, její podobu, vyjádření. Už si myslela, že ji zná, neboť má doma hlavu, která ji miluje a ona předtím milovala ji. Schovává ji před Otcem, který si o Dceři myslí jen to nejhorší, i před Matkou, kterou Otec týrá i před zvědavým Sousedem, který celou jejich rodinu neustále šmíruje. (Právě komentáři tohoto souseda jsou doplněny samotné situace.) Již mnoho dní prší, voda stoupá. Dcera si musí vybrat. Volí Jeho a hlavu vyhazuje do vody oknem, v němž tak ráda sama sedává nahá. Prosí Jeho o pomoc, přitížilo se jí, nemůže chodit. Skáče do vody. Z takové výšky se skok do vody podobá skoku na beton. Snad od věků prší, voda stoupá...

DODO GOMBÁR

Tretí vek

4ž, 5m

Mladý novinář, scénárista Egon může díky svému nejlepšímu příteli psychologovi Dušanovi navštěvovat a nahrávat v domově důchodců rozhovory se známým hercem starší generace Dolinou. Ten se sem ne náhodou po revoluci uchýlil a kromě personálu a dalšího „chovance“ - zapomenutého hudebního skladatele Arnošta – se s nikým nestýká, ani se svou dcerou Tamarou, s níž nyní žije právě Egon. Tamara nechce otce znát. Bývalá dlouholetá láska Egonu Tereza je nyní ženou Dušana, čekají spolu dítě. Ve spleťtých vztazích se snaží své místo nalézt i mladá ošetřovatelka Magda se stejnou bezradností, s níž se Egonovi rodiče snaží nalézt ztrácející se vzájemný vztah. Otec chodí na nádraží pozorovat vlaky a lidi, matka maluje na sklo postupně vlajky všech států. Zdá se, že už si nemají co říci. Zvláště potom, co se matka přes telefon blíže seznámí s předrevolučním idolem žen – hercem Dolinou - a brzy na to otce kvůli němu opouští.

Hra se pokouší o reflexi současnosti; postavy se snaží zorientovat nejen v nové společenské situaci (která se pár let po revoluci neukazuje samospasitelnou, jak původně všichni doufali), ale i ve vlastních vztazích, vložit do nich vklad důvěry, vyrovnat se s minulostí, „veřejnou i soukromou“. Ze situací, šťastně nahlížených s lehkou ironií (což jim dodává i místy záměrné lehce tragické osudovosti) postupně proti očekávání vyvstává jisté smíření i naděje, alespoň pro některé z postav (Arnošt sice spáchá sebevraždu a Magda se uchýlí k chatu jako pro ni nejdůvěrnějšímu způsobu komunikace; avšak Egon dokáže nalézt novou lásku k Tamaře, novou cestu otvírá dítě Tereze a Dušanovi, matka s otcem odjíždějí na výlet do Berlína a mají si najednou co říct. Sestřih rozhovorů s Dolinou vyznívá ve zpověď, za niž si hříšník zaslouží odpuštění etc.).

VILIAM KLIMÁČEK

Hypermarket

2ž, 3mi

V jednom hypermarketu se v různých profesích tohoto prostředí setkává pět postav, jejichž osudy jsou propletenější mnohem více, než by se na první pohled mohlo zdát. Vedoucím oddělení je Ian. Právě přijal nového hlídače Petera (bývalý tajný) a dal mu lhůtu tři dnů na dopadení nějakého zloděje, jinak ho propustí. Ian má konflikt s prodavačkou Evou, které připadá jedna zákaznice podezřelá. Ian Evu propustí a stím Peter musí souhlasit, neboť svého zloděje nemá a Eva mu tak poslouží ke složení vstupní zkoušky. Nic na tom nemění fakt, že Eva je jeho dcera. Ian podivnou zákaznicí zná – je to jeho žena Karin, ne příliš úspěšná herečka. Hlas nabídky z místního amplionu patří Anně (matce Karin), která i přes pokročilejší stádium rakoviny je pro Karin nesnesitelná. Pouze Peter rád naslouchá jejím veršům, ovšem ten rád naslouchá všemu – má nahrávky všech možných rozhovorů, včetně lana s Evou apod. Jednoho dne se Ian setkává s Evou na výpadovce, Eva tu pracuje jako prostitutka. Ian jejích služeb využije, brzy se však ukáže, že nešlo o jednu noc. Karin má hrát hlavní roli ve filmu o prostitutce a donutí lana, aby ji s nějakou seznámil. Ian přivede Evu. Karin se chce dát s Ianem rozvést. Eva získala onu roli a stane se z ní i přes nízkou kvalitu filmu hvězda. V hypermarketu se koná její autogramiáda. Anna se rozhodne využít amplion, aby se před brzkou smrtí se všemi rozloučila. Peter ji přistihne (už je majitelem hlídacích agentury a pracuje s videonahrávkami), jak ukradla balík hranolek a smrtelně ji zraní. Ian ji veze do nemocnice, cestou havarují, Ian havárii nepřežije.

Autor využívá sledu situací, spíše filmovým stříhem, pro rychle se vyvíjející děj, jež nepostrádá překvapivé zvraty a rozuzlení. Místo hypermarketu potom volí jako prostor na první pohled profesionálních úsměvů, bezstarostného světa šťastných lidí, kteří, jak se však brzy ukazuje, jsou často ztroskotanci svých životů – a svět hypermarketu jim svou povrchností nahrazuje jakýkoli jiný, hlubší řád.

IVA VOLÁNKOVÁ

3sestry2000.cz

4ž, 5m

Motivy známé Čechovovy hry jsou volně využity pro poetickou, avšak i latentně dramatickou kompozici. Na oslavu jedné ze sester – Anděly - přijíždí i dvě další: nejstarší Ema a provdaná Anna. V atmosféře příprav narozenin, při nichž se vždy setkává celá rodina pohromadě, postupně probleskují konflikty i osobní trápení, nejistoty, zoufalství. Od tichého trápení staré Luisy, jež i pokusy o komunikaci skrývá za dotazy na cizí slova při luštění křížovek, přes Anniny strohé odpovědi či demonstrativní chování Emy (jež si snaží vynutit pozornost Otce) až po závěrečný monolog křičící Anděly, který nekompromisně odhaluje touhu po tom, aby náležela mezi sestry.

Nástin oslavy a jejích příprav je prolínán motivem ohně, požáru (od hasičského cvičení přes film o požáru Berlína až po nápadné chování Annina muže – s kanystrem a sirkami, v závěru se dokonce sám z kanystru napije a drží zápalky) a s ním souvisejících postav: málomluvného mladíka vyskytujícího se zpravidla v blízkosti Anděly, tajemného muže s černou bednou či hasiče (coby „Veršinina“), jenž nosí uniformu v rámci psychoterapie, i když vůbec nepomáhá a on má paniku z krve, požáru i všeho ostatního, včetně strachu o svoji ženu a dvě holčičky ...

Kompozice, namnoze připomínající rytmem hudební skladbu, ponechává dostatek prostoru

pro osobitou interpretaci, pro rozvádění obrazivých situací i pro ironickou zkratku jednotlivých dialogů, refrénu. Tematicky se lze zaměřit nejen na konfrontaci s klasickou předlohou, ale především na zoufalé pokusy o mezilidské vztahy, o pokusy zacházet s nimi a vůbec je prožívat, dovolit jim existovat.

NOVÉ PŘEKLADY

ANGLICKY PSANÁ DRAMATIKA

CARYL CHURCHILL

Řada

Překlad: František Fröhlich

2m

Námět hry zatím přísluší do sféry science fiction a základní situaci lze strochou nadsázky popsat větou: „když klon potká klon“. Pět obrazů hry je pět dialogů starého muže Saltera (v inscenaci Stephena Daldryho ho hrál Michael Gambon) a jeho synů, z nichž pouze jeden je biologický. V prvním dialogu se šokovaný pětatřicetiletý Bernard dovídá nejen to, že je klonem svého staršího bratra, který zahynul spolu s matkou při autonehodě, ale také to, že šílený vědec, který klonování provedl, při té příležitosti vytvořil dalších 19 kopií. Otec Salter chce instituci, pro niž dnes už mrtvý šílený lékař pracoval, žalovat. V dalším dialogu k témuž přemlouvá i Bernarda 1 – svého údajně mrtvého syna - jehož biologický materiál byl zneužit. B1 to však příliš nezajímá. Je posedlý myšlenkou zavraždit svého dvojníka, Bernarda 2, jemuž se dostalo privilegia vyrůstat s otcem. Ve třetí scéně Bernard 2 oznamuje otcovi, že ze strachu před B1 opustí zemi. Ve čtvrté B1 popisuje otcovi, jak B2 vypátral a zabil. Ve všech těchto scénách se vrací vzpomínka na dětství – noční děs, od něhož Salter, propadlý po sebevraždě své ženy alkoholu, nedokázal svému synovi pomoci a raději ho předal do sirotčí péče. A nechal si naklonovat novou verzi svého syna, nepoškozenou výchovou, a začít znovu od nuly. V páté scéně se Salter setkává s Michaelem Beckem, jedním z „přidružených produktů“ pokusu. Michael je úspěšný muž se třemi dětmi a ukázkově pozitivním přístupem k životu, dokumentující evidentní neplatnost genetických zákonů ve sféře psychického vývoje. Salter mu svěruje, že i jeho biologický syn Bernard 1 se po vraždě svého klona B2 zabil. Michaela odhalení tajemství jeho původu nikterak nezkrusilo, genetické paradoxy ho spíše baví. Se svým životem je spokojen.

SUE GLOVER

Tulení žena

Překlad David Drozd.

4ž, 2m

Komorní hra, která zachycuje osudy několika podivínů žijících v izolaci průmyslového pobřeží - mimo normální společnost. Hlavní hrdinkou je dívka Rona, která při svém oblíbeném, ale nebezpečném nočním koupání náhle vystoupí z moře přímo do rukou místního pytláka Aleka Graye. Ten ji zachrání od chladu a zranění a ubytuje v domku, kde žije se svou matkou, Agnes. Rona, dívka odnikud, miluje noční oblohu a moře, je spojená s živly moře a svým bláznivým chováním nakazí postupně i Aleka, se kterým brzy čeká dítě. Rona není schopná přijmout Alekovo pytláctví a úporně ho žádá, aby s tímto druhem obživy

skončil. Alec to slíbí, ale těsně před Roniným porodem odchází na svůj poslední lov. Ten se celé rodině stane osudným. Rona během jeho nepřítomnosti porodí dívku, je však novou sousedkou, důchodkyní Manzií, nařknuta z neschopnosti se o dítě starat. Alec se vrátí po několika dnech z lovu, ale Rona již doma není. Zmizela a nikdo neví kam. Dvě místní sestry, které sbírají po pláži zbytky uhlí, během celé hry vedou spory o životě v Grayově rodině. Tyto spory vrcholí vyznáním obdivu mladší sestry k Roně a obviněním Aleka starší sestrou z její vraždy. Situace nabývá spádu, když důchodkyně Manzie nutí matku Aleka oznámit jak narození dítěte, tak zmizení matky na policii. Alec se zhroutí a doznává své matce, že při posledním lovu zabil matku tuleně. Rona během svého těhotenství těžce nesla zabíjení tuleních matek a mláďat a označovala svého muže za vraha. Alec prosí svou matku, aby jeho dceru vychovávala jako normální dítě a ne jako mořskou divoženku. Celá hra končí matčiny opěvováním krásy jeho dcery a přirovnáváním jejího těla k moři.

Gloverová velmi rafinovaně zasadila postoje k lidskému soužití s přírodou do prostředí znečištěné pláže, na které už není ani písek, odkud jsou z vysoké zdi vidět průmyslové věže a odkud hlavní hrdinové prchají na svatý ostrov přírodu nejen pozorovat, ale i ničit. Tragická konfrontace je nakonec Alekovou matkou označena jako neustálý koloběh přírody, kdy „vždy budou lovci a vždy budou jejich pronásledované oběti“.

Sue Glover je označovaná za nejdynamičtější současnou skotskou spisovatelku. Napsala řadu scénářů pro televizi a rozhlas, dva hrané filmy a v neposlední řadě mnoho divadelních her. Její hra Bondagers (Otroci) se stala hitem Edinburghského festivalu 1995.

DAVID GREIG

Vzdálený ostrov

Překlad David Drozd.

1ž, 4m

Dva ornitologové, Robert a John se ocitnou - s požehnáním ministerstva - v létě před druhou světovou válkou na malém ostrově. Splnil se jim jejich životní sen, budou moci měsíc nerušeně studovat ptactvo v jeho přirozeném prostředí. Na ostrově je jen pan Kirk, kterému ostrov patří a jeho neteř Ellen. Celá hra se odehrává výhradně ve staré, dávno opuštěné kapli, kterou si ornitologové vybrali za dočasné bydliště. Mladistvé nadšení dvou vědců pro výzkum postupně zchladí poznámky pana Kirka, který se stará jen o to, aby dostal „náhradu“ za všechny škody, které ostrov díky návštěvě vědců utrpí. Z rozhovoru však vyplyne, že vědci nebyli ministerskými úředníky informováni zcela přesně o účelu své návštěvy. Starý muž totiž hovoří o náhradě fakticky za celý ostrov, který má být použit pro zkoušku chemické zbraně. Oba vědce to vyděsí, nechtějí si připustit, že byli ve skutečnost posláni na ostrov jenom proto, aby zhodnotili, zda je vhodný ke zničení pro vojenské účely. Každý však reaguje jinak.

Robert se s Kirkem po večeři pohádá a začne se s ním prát. Není to nic těžkého, protože starý muž se nebrání, Robert ho chytí pod krkem a křičí na Johna, aby mu dal pořádnou ránu do břicha... Než se zbabělý John k čemukoliv odhodlá, starý, dusící se muž dostane záchvat a za okamžik padne na stůl mrtev. Zřejmě infarkt. Na ostrově zůstávají jen oni dva a Ellen. Erotický zájem o ni je samozřejmě naprosto nepominutelný. Napětí se mezi těmito dvěma přáteli, kteří se však doplňují téměř ve všem, vyostřuje a vše se zlomí, když John jednoho deštivého večera vyvolává fotografie ptactva a objeví mezi nimi fotografii nahé Ellen (Robert ji zřejmě vyfotil při koupání). Než se mu podaří obrázek skryt, Ellen se ho

zmocní. Ještě nikdy neviděla své tělo. A tento objev vede již zcela přímo kerotické výzvě Johnovi. Ten se nejprve brání, ale Ellen je nesmlouvavá, i ona odhodila všechny zábrany – je teď přece majitelkou a paní ostrova, je to jen její svět. Začínají se milovat na stole, když se dovnitř vrací zcela promoklý Robert. V poslední scéně se od Ellen dozvíme, že viděla napůl šíleného Roberta, jak se vrhl z nejvyššího útesu na ostrově do zuřící bouře, chvíli letěl a zmizel v moři. Kapitánovi, který je odvážlí z ostrova, John řekne, že to byla nehoda. A také potvrdí, že ostrov jistě bude pro vojenský pokus vhodný. Jak se ukazuje, nepřišel jenom o své panictví, ale stal se z něj slušný, ale konformní pragmatik.

Hra má základ ve skutečné události. Na půdorysu komorního dramatu řeší otázku společenské přizpůsobivosti a důsledků obyčejného, banálního konformismu. Velmi funkčně jsou do děje a charakterů vpleteny metaforické motivy: zničení ostrova je širší metaforou pro zničení nevinnosti a čistoty člověka i morální devaluaci, kterou válka vyvolává (aniž - v tomto případě - ještě vůbec začala).

Všechny tři ústřední role – Ellen, John i Robert - nabízejí výrazné herecké příležitosti.

Hra jednoho z nejvýraznějších (a nejpłodnějších) skotských dramatiků mladé generace. D. Greig je dosud autorem asi 15 scénářů, her pro různá divadla a adaptací. Vzdálené ostrovy byly uvedeny Traverse Theatre letos v srpnu v rámci Fringe festivalu, okamžitě byly vyprodány jak v Edinburghu, tak později v Londýně, kam byla inscenace přesunuta.

JOANNA MURRAY-SMITH

Mezi úterkem a pátkem

Překlad Blanka Křivánková.

3Ž, 1m

Komorní rodinné drama australské dramatičky s prvky hořké slovní komiky, zpochybňující konvenční představy o tom, co je to čest a důstojnost, jak je to se smyslem pro slušnost a s vírou v přetrvávající lásku.

Na počátku hry je úspěšný novinář George zpovídán mladou, sebevědomou a atraktivní dívkou Claudíí, která píše jeho profil pro připravovanou knihu. Claudie je agresivní, vše dokáže pojmenovat, klade provokativní otázky na tělo. Podobně se následně chová i k Georgeově manželce Honor, jejímž prostřednictvím poznává známého novináře z jiného pohledu. Honor se před třiceti lety, na počátku vztahu s Georgem, vzdala slibně začínající kariéry spisovatelky, a ačkoli je sama velmi talentovaná, strávila většinu ze společného manželství v Georgeově stínu - starala se o jejich dceru Sophii, která je dnes jen o něco mladší než Claudie, a následovala muže všude tam, kam bylo kvůli jeho kariéře potřeba. Claudie na Honor útočí a zpochybňuje její rozhodnutí vzdát se kvůli vztahu vlastní seberealizace. Dochází k ostré výměně názorů dvou inteligentních žen rozdílných generací, během níž se Honor hájí tím, že dlouhotrvající manželství je založeno na „nevyhnutelné loajálnosti“ a „vzpomínkách na tělesnou vášeň“. Claudie argumentuje tím, že fungující vztah musí být založen na profesionální rovnosti. Ačkoli Honor je zaskočena přímočarostí, s jakou s ní Claudie jedná, je velkorysá a i před Georgem oceňuje inteligenci mladé novinářky a navíc jaksi nostalgicky přiznává, že v Claudii zahlédla samu sebe před dvaceti lety. Krátce po návštěvě Claudie oznamuje George Honor, že od ní odchází. Nejprve to zdůvodňuje pouze tím, že už dlouho není šťastný, nakonec se přiznává, že odchází za Claudíí, která jej vzrušuje nejen svou atraktivností, ale také intelektuálně. Honor hořce poznamenává, že také ona jej kdysi zřejmě okouzila především jako „Honor-spisovatelka“, která se ovšem kvůli

jeho kariéře změnila v nezajímavou „Honor-matku-obětavou manželku”.

Dcera Sophie je otcovým odchodem zdcena především proto, že Claudie je jen o něco málo starší než ona a obě se znají od vidění ze studií. Ačkoli jsou generačně spřízněny, Sophie postrádá Claudiinu dravost a pronikavou inteligenci. Během společného setkání nakonec Sophie přizná, že by raději byla jako Claudie – měla ve všem jasno a bez emocionálního zmatku, který ji provází od dětství. George se nastěhuje ke Claudii, jejich vztah ovšem začne brzy troskotat. George je Claudii spíš učitelem a ona se nakonec přizná, že má v sobě prázdno, že „láska” pro ni byla jenom dosažením dalšího cíle, v tomto případě ovládnutím Georgea. I když to před Georgem nepřizná, paradoxně ji k tomu nechtíc přivedla právě Honor, s níž se Claudie ještě jednou na vlastní přání setkala. Honor sebere po devastujícím krachu manželství všechny síly a úspěšně se vrátí k psaní. V úplném závěru hry naznačuje George, že by se k ní rád vrátil, příběh ale vyznívá do ztracena.

Honour měla premiéru v roce 1995 v Playbox Theatre Centre v Melbourne. Jejím uvedení na Broadwayi v Divadle Belasco v roce 1998 předcházelo veřejné scénické čtení, na kterém se podílela Meryl Streepová. Britská premiéra se uskutečnila v únoru 2003 na scéně Cottesloe Královského národního divadla v Londýně (RNT).

JOE PENHALL

Slyšet hlasy

Překlad Jan Hančil.

1ž, 4m

Schizofrenik Ray je propuštěn z nemocnice a dán „pod dohled” svému bratrovi Peteovi, který vlastní restauraci. Ray se setká s těhotnou Laurou, která ho dle jeho názoru jediná chápe. Lauru terorizuje žárlivý přítel Dave, na nějž později, ve snaze zastat se své nové přítelkyně, Ray poněkud nešťastně zaútočí kladivem; ani Laura ovšem při útoku nakonec nezůstane zcela bez viny. Bratrský vztah Raye a Petea nefunguje a vyhroť se při nenadálé návštěvě Ivese, jednoho z bývalých Rayových spolupacientů, který byl také propuštěn z léčení a nemá kde hlavu složit. Ray s Ivesem začnou žít na ulici, Ives krátce nato zemře, čímž se ještě víc prohloubí Rayova deprese. „Jakési hlasy” odvedou v jedné z klíčových scén v závěru hry Raye od toho, aby zapálil sebe, politého benzínem, i bratrovu restauraci.

Láska a porozumění

Překlad Marta Skarlandtová.

1ž, 2m

Do života Rachel a Neila, „profesionálního páru” mladých lékařů, žijících stereotypním tempem (práce, splácení hypotéky, práce), v němž není moc času na emoce, se vetře Ritchie, bývalý spolužák z univerzity, který si jako novinář na volné noze ve srovnání s nimi zdánlivě užívá nespoutanosti a všech dostupných radostí života, včetně častého cestování, drog, alkoholu, náhodných a rychle vyhasínajících vztahů. Penhall demonstruje v postavě bohémského Ritchieho především sílu slova – Ritchie je z rodu zdatných manipulátorů, kteří dokáží umluvit, vsugerovat, předložit lež v tak působivě emocionálním balení, že o pravdivosti tvrzení nikdo ze začátku nepochybuje. Ritchiemu se v průběhu hry podaří rétorickými střelami, mířenými na přesně vyhlédnutá slabá místa Rachel i Neila vztah dvojice rozložit. Svede Rachel, kterou přesvědčí o její výjimečnosti a potřebě být s někým jiným než s „nudným” Neilem. Před Neilem naopak Rachel „mistrně” pomluví a navíc mu z ordinace

ukradne léky, jimiž se následně předávákuje. V závěru Ritchie odjíždí a nechává Neila a Rachel, aby se s rozkladem vztahu vyrovnali každý po svém.

ENDA WALSH

Pánčlovíček

Překlad František Maxian.

2ž, 1m

Thomas vede dialog se svou matkou, jejíž hlas si pouští ze záznamu. Pak vede dialog sám se sebou, když napodobuje hlas sousedky, která si mu stěžuje na svého syna a přeje si, aby byl jako Thomas. Potom nám přehrává rozhovor se sousedem, který vzpomíná na Thomasova mrtvého otce a jeho skvělý obchod se zeleninou. Vytváří v nás tak skrze jiné postavy, které sám ztělesňuje, dokonalý obraz o sobě. Všichni ho obdivují a on neúnavně cituje bibli. Představuje si, že je andělem v nebi, poslouchá božskou hudbu a vidí odtud všechny hříchy a nepravosti svých sousedů spějících do pekla. Když se snese zpátky na zem, spatříme jeho tělo celé zjizvené. Na místní tancovačce má k sousedům vášnivý projev, považuje se téměř za Mesiáše, ale ve skutečnosti všechny hluboce nenávidí. Na procházce u řeky chce krásnou Edel držet za ruku, a když je odmítnut, rozbije jí kamenem hlavu a teprve pak ji konečně vezme za ruku.

Tématem hry je konfrontace představy o sobě samém s realitou, představa o dobru a zlu a osamělost.

Autor získal několik ocenění, mezi nimi v roce 1997 cenu Stewarta Parkera za hru Disco Pigs (překlad k dispozici), která byla úspěšně uvedena i v Praze v rámci Pražského divadelního festivalu německého jazyka a která byla spolu s další hrou nazvanou Sucking Dublin přeložena do mnoha jazyků a uvedena v evropských divadlech. Autor sám režíroval italskou inscenaci Bedbound v Piccolo Teatro v Miláně.

ISABEL WRIGHT

Speedrun

Překlad Vladimír Čepek.

5ž, 2m

Moderní hip-hopová hra. Odehrává se ve Skotsku, v jednom baru na Silvestra krátce před půlnocí. Tři zaměstnanci (Dee, Jamie a Jon) a hosté baru (Lee, Cas, Jojo a chór) oslavují příchod nového roku, baví se (včetně užívání alkoholu a drog) a přitom řeší otázky svých vztahů a smyslu života. Dochází i k rozhodování o životě a smrti (zda spáchat sebevraždu skokem ze střechy podniku). To vše ve strhujícím tempu, které je mladým lidem vyznávajícím život v party-style vlastní. Na konci jedna z hrdinek, Lee, na toto vše doplácí a zkolabuje. Hra nemá příliš silný a jasný příběh, tyto věci zůstávají spíše tušené z jednotlivých narážek v textu. Má však strhující rytmus a je spíše libretem pro divadelní party nebo film.

Jazyky

Překlad Jana Borovanová.

1ž, 2m, 1 dítě (holčička)

Děj tohoto formálně velmi zajímavého textu se odehrává v restauraci a v jednom rodinném domě. Hra se kontinuálně rozvíjí ve dvou dějových liniích: v dialozích dítěte s otcem, které probíhají v domě, a v „restauračních“ dialozích mezi dvěma mladými lidmi. Bridget a Lewis se potkají jako zaměstnanci jedné restaurace, kde má Bridget dělat Lewisovi

něco jako školčího pracovníka. Postupně se mezi nimi vyvíjí vztah, který se dá nazvat „láskou“. Lewis chce s Bridget utéct, odjet někam do ciziny, Bridget však váhá a vše se hroučí v okamžiku, kdy se Lewis dozví, že je s ní Bridget v jiném stavu, a opustí ji. - V druhé dějové linii probíhají ve zdánlivě velmi idylickém prostředí výchovné rozhovory mezi otcem a dítětem. Postupně se ale dozvídáme, že něco není v pořádku (jakoby tušená přítomnost nemocné matky, která posléze umírá, zklamání otce z dítěte a podivné výchovné praktiky). Obě dějové linky splývají do jedné a dítě se objevuje i v dialozích mezi Bridget a Lewisem (ovšem jako pozorovatel a komentátor) a skrze dítě postupně rozkrýváme Bridgetin život a její minulost (dětství). Celá hra končí právě dialogem dítěte s Bridget ve chvíli, kdy chce Bridget spáchat sebevraždu.

NOVÝ ČESKÝ PŘEKLAD

LILLIAN HELLMANOVÁ

Hodina dětí

Překlad Anna Nováková.

12ž, 2m

První divadelní hra Lillian Hellmanové se odehrává v prostředí malého města v Nové Anglii. Ústředním tématem je lež a její tragické následky; hra se také zabývá problematikou homosexuality a jejího přijetí ve společnosti, vyvrací mýtus o nevinosti dítěte a lásce, která překoná všechny překážky. Síla hry spočívá především ve ztvárnění nadčasové otázky nespravedlivého utrpení jedince tváří v tvář společenské spravedlnosti.

Karen Wrightová a Martha Dobieová, dlouholeté přítelkyně a zakladatelky vlastní dívčí školy, jsou svou žačkou falešně obviněny z lesbického vztahu. Čtrnáctiletou Mary vychovává její babička, paní Tilfordová, mecenáška školy. Mary využije slabosti, kterou pro ni babička má, i svého tyranského vlivu na ostatní žáčky, aby její tvrzení obstálo i proti důkazům. Karen a Martha zažalují paní Tilfordovou za křivé obvinění, ale spor prohrají. Obvinění z lesbického vztahu znamená pro školu konec. Martha a Karen přicházejí o vše, co léta pracně budovaly, a ocitají se v bezčasí beznaděje. Karen se rozchází se svým snoubencem, protože ten navzdory své lásce a věrnosti přece jen o vztahu Marthy a Karen zapochyboval. Karen si uvědomuje, že její manželství s Joem by touto skutečností bylo navždy zatíženo a nakonec by neobstálo. Martha následkem Maryiny lži paradoxně nachází pravdu: uvědomí si, že Karen skutečně miluje. Nedokáže však svou odlišnost unést a zastřelí se. Paní Tilfordová přichází požádat Karen o odpuštění, protože vyšlo najevo, že Mary učitelky obvinila neprávem. Výčitky svědomí, které paní Tilfordová nyní prožívá, otvírají cestu k náznaku smíření na konci hry.

NĚMECKY PSANÁ DRAMATIKA

IGOR BAUERSIMA

Factor Y

Překlad Martina Černá.

2ž, 7m

Již samotný název hry odkazuje na proslulé centrum pop-artu. Ve hře je vykresleno prostředí Továrny, kde žije komunita umělců a kde Andyho Warhola zastřelí dívka Candy.

Tato událost se skutečně stala a motivy vraždy – tedy dosažení pěti sekund (mediální) slávy – jsou dostatečně známé. Bauersima však umísťuje do celého hracího prostoru všudypřítomné oči početných kamer, které přenášejí dění v Továrně v přímém televizním přenosu jako jakousi soap operu, a rovněž tzv. reaktiometry, tedy monitory průběžných výsledků neustále měřené popularity jednotlivých členů Továrny. Život jejich členů je pojímán jako show, události doprovází v „Breaking News“ hlas komentátora. Postavy jsou v prostoru uvězněné a zároveň se obávají, že je tajemná produkce kdesi v pozadí vyřadí z jejich místa, pokud nebudou dostatečně mediálně přitažliví. Celá situace připomíná voyerské soutěže, které v nedávné době zachvátily televizní kulturu. Proto nepřekvapí, že postavy velmi dlouho nechtějí uvěřit ve skutečnost Andyho smrti. Teprve procitnutí do reality vyvolá v komunitě hysterii. Následuje vyšetřování, které vede Fritz. Policejní komisař je však opět zase jen jeho role v dalším díle seriálu. Ve všeobecném zmatku se zorientuje jen Rocky, a proto se proti němu ostatní spojí, ohrozil totiž jejich existenci a jeho popularita nebezpečně stoupá. Každý prostor, i nejméně sledovaný, však má tzv. mrtvé úhly, a tak nelze vraždu Candy dokázat. A nelze se vyhnout ani dalšímu úmrtí, kdy Rocky omylem zastřelí Fritze, kterého oko kamery, na něž se i my tolik spoléháme, nevidí. Nastává konec Továrny. Do uzavřeného a hlídaného prostoru se dostává bratr Candy, která páchá sebevraždu. Všichni odtud touží uniknout, ovšem v nastalém zmatku se navzájem postřílejí. Přežije jen vystrašený Octave, jemuž Produkce přiděluje smutný los. Přijdou noví, mladí, krásní, sympatičtí lidé a vše začne zase nanovo.

TORSTEN BUCHSTEINER

Hráči

Překlad Martina Černá.

2ž, 3m

Buchsteinerova hra není žádnou „gogolovštinou“, spíše připomíná v českých divadelních krajích dobře známý *Zápisník J. C. Carriera*. Lehké francouzské pletky jsou však přebity německou expresivitou, a tak postavy, které si hrají na kočku a myš, postupně spějí až v jakási cynická a zvrhlá monstra. Všechny jejich hry pramenící z nudy a blahobytu se dějí ve zdánlivě neškodných kulisách luxusních interiérů. Advokát Edward a makléř Jan soutěží o to, kdo svede více svých klientek. Jan za tímto účelem dokonce vlastní atraktivní byt, do něž na nízký nájem láká potencionální zájemkyně-nájemkyně. Podobně jako ve zmíněném *Zápisníku* jsou všechny lovecké úspěchy podrobně dokumentovány ve složitých dotaznících, jejichž vyplňováním a četbou se oba přátelé baví. Malířka a sochařka Marie se zprvu zdá být jen další řadovou Janovou obětí, ovšem její svůdce netuší, že společně s novinářkou Annou pracuje na osobním projektu sledování „násilí na ženách“. Jejich investigativní přístup je však poněkud přehnaný, protože situace samy záměrně vyvolávají, jejich peripetemi se navzájem trumfují a navíc je pomocí moderních technologií zaznamenávají, což jim slouží i – jemně řečeno – k nátlaku na zúčastněné osoby. Zatímco Edward v jednom klubu nevědomky svádí Marii, Jan zjišťuje, že se do ní zamiloval. Příběh se dále zaplétá, když na Edwardův stůl přijde úkol obhajovat Marii v soudním řízení za fyzické napadení její sokyně v bitce o jednoho z milenců. Ztrápený Jan řeší své překvapivě probuzené city tím, že zostří pravidla hry. Napříště chce přinést důkaz, že ženské oběti byly poníženy natolik, až „vydají sten zvířete před porážkou“. Ve hře v kostky vyhrává Edward pro další lov Marii. Zatím se podnikavá Anna vydá pod záminkou zájmu o byt za Janem. Během divoké pitky ji skutečně získá, ovšem zoufalý výkřik zaznamenaný v mikrofону patří

jemu. Anna jako profesionální hráčka obratem odhodí masku a všemu se vysměje a nadále mění své osobní téma – začne se věnovat problematice zneužívání dětí. Mariin proces končí prohrou, ale nic není ztraceno: podstrčený diktafon nahraje Edwardovy neslušné návrhy, čímž kauza nabírá nové obrátky. Závěrečné bilancování vyzní do ztracena: všichni čtyři aktéři smutných her pokračují dále ve svém osamělém životě.

RAINER WERNER FASSBINDER

Jen krajíc chleba

Překlad Petr Štědroň.

3ž, 12m

Krátká hra, která výraznými střihy v ději i dialogy jakoby spoléhajícími na přítomnost oka kamery připomíná filmový scénář. Nadějného mladého režiséra Frickeho potká velká životní šance. Má točit film o koncentračním táboře, což je téma, které - zdá se - předem zaručuje úspěšný nástup kariéry. Frickeho původně souhlasný postoj se začne měnit, odmítá nastoupit do výtahu, který ho vyveze k úspěchu. Necítí se být schopen přistoupit k tématu s dostatečnou vážností, klade velké nároky na herce a vůbec na celý tým, na to, aby pochopili situaci, sžili se s postavami. Nemůže najít autenticitu, vadí mu, že vše ve filmu vychází příliš „pěkně“. Svých příbuzných se pak vyčítavě ptá, co dělali, když těm židům, co šli do plynu, nepomohli. Jeho znechucení sebou a společností cynicky profitující zhrůz holocaustu, má za následek rozchod s dlouholetou přítelkyní Hannou. Frickeho osobní protest ale nic nezmění na podobě filmu - vše už bylo předem dáno společenským očekáváním a konvencí.

Odpad, město a smrt

Překlad Petr Štědroň.

7ž, 12m (role možno slučovat)

V centru roztržitého děje, ve kterém se prudce střídají místa i osoby a dialog střídá píseň, stojí osudy Romy B., mladé prostitutky. Její přítel ji „pase“, aby mohl sázet na koně. Když Roma nevydělá, bije ji, když má zákazníky, pronásleduje ji žárlivostí. Pak se ale v Romě B. shlédne jeden z milenců, starý tlustý Bohatý žid. Roma získává majetek a společenské postavení, Franz ji ale už nemiluje a i její přítelkyně, stejně chudé prostitutky, jí vyčítají, že jimi pohrdá - jakkoli to není pravda. Romu už nebaví žít a nechá se tedy zamilovaným Židem zabít. On je sice vrah, ale jako bohatý člověk nemá problém, že by na něj padlo podezření. Podezřelým se nakonec stává Franz. Příliš aktivního sluhu Bohatého žida, jménem Malý princ, vyhodí z okna, aby zbytečně nemluvil.

Zastřešujícím motivem hry je město, které není jenom místem děje, ale modelem světa, kde život je boj, láska je téměř nepřítomna, a pokud ano, tak je to vztah plný násilí a vzájemného sužování. V tomto městě není místo pro cokoli dobrého. Město všechny ničí a ze všech dělá bezcharakterní darebáky a zhýralce.

RONALD SCHIMMELPFENNIG

Push Up 1-3

Překlad Radka Denemarková.

4ž, 4m

Být nadřazeným, být mocným šéfem může být jen jeden z nich. Co všechno jsou schopni lidé jedné firmy udělat, do jakých sítí se zapletou (aby jiné sítě potrhali), jaké

sexuální hrátky podstoupí (aby na ně vzápětí rychle zapomněli) a kolik internetových stránek vyhledají, jen aby dosáhli onoho vysněného vrcholu kariéry?

Nabídka a poptávka

Překlad Jarmila Hrubešová.

1ž, 1m

Monologický dialog dvou postav. Josef sedí v křesle a vede vzrušující monology o nebi, vesmíru, oceánech, o zvířatech, o lidských dějinách, dramatické promluvy, nabitě obdivuhodnými fakty o zákonitosti věčného životního zápasu na tomto světě. V záplavě slov není ani jediné zbytečné či plané, všechna mají své místo, váhu i smysl. Ve hře je dominantní závratný spád poptávky po civilizaci, která zcela zachvátila i ochromila člověka až ke ztrátě jeho svéprávnosti. Josef detailně líčí obsah zboží v regálech supermarketů, popisuje a pojmenovává záplavu věcí, které běžný návštěvník obchodních domů ani není schopen zaregistrovat. Scénický potenciál textu je v pozoruhodně silném jazyce, který je nabitý dramatickým obrazem současného světa. Jde o výpověď s literárně-filosofickou kvalitou.

GEORGE TABORI

Matčina kuráž

Překlad Petr Štědroň.

3ž, 9m (celkový počet možno snížit vícečetným obsazením); hlavní osoby 1 muž, 1 žena

Poutavě, vysoce literárním jazykem plným metafor, barvitých detailů a lyrických postřehů vyprávěný příběh jednoho odpoledne šedesátileté židovské ženy, kterou za války poslali k odsunu do koncentračního tábora v Osvětimi, a o tom, jak se jí podařilo odvrátit svou jistou smrt. Matku zatknou jednoho obyčejného odpoledne po cestě k sestře. Hned na počátku má možnost uniknout, když hlídka za ní nestihne naskočit do tramvaje, ale ona je slušná a počká na „svou“ hlídku na další zastávce. Během transportu v nákladním vlaku ji pak kdosi cizí bez tváře a jména znásilní a na přepravišti ji pološilený známý jejího muže vystrčí na „buzerplac“, kde ji ani nezastřelí ani nezbijí, ale oficír vyslyší její lež o ochranném pasu Červeného kříže a jede s ní zpět do města. Ve vlaku s ní pak konverzuje o svém vegetariánství, o tom, jak snad i lilie cítí bolest, když je trháme, a o tom, že Bůh odpouští svým milovaným, chybujícím dětem. A umožní jí uniknout. Matka se vrátí do svého města a pokračuje v cestě ke své setře Martě na partičku rummy, kterou jí přerušilo zatčení. Příběh končí tím, že sestřin manžel se na ni zlobí, že přišla tak pozdě na návštěvu, ale přesto nakonec usednou ke kartám a den končí krásně, protože matka vyhraje „dva pengö třicet pět“.

Jde o vyprávění Syna, Matka do něj vstupuje a upravuje jeho výroky, další postavy se zjevují jako epizodní ilustrace. Vyprávění se nesoustředí jen na aktuální průběh událostí, ale zpracovává i souvislosti - líčí zázemí středostavovské židovské rodiny. Situace, do níž se Matka dostala, je líčená tak trochu jako podivuhodné dobrodružství. Přesto se za konkrétními, často kuriózními zážitky neztrácí hrůza z blížící se zkázy.

Hromadná vražedkyně a její přátelé

Překlad: Petr Štědroň

Všechny tři hříčky mají společné téma: smrt a aktivní účast člověka na ní.

Exit

1ž, 1m

Pan Kropachek se dostavil do kanceláře slečny Schmerglové, která se zabývá poradenstvím - jak se co nejlépe sprovodit ze světa. Žádný ze způsobů ale zákazníkovi nevyhovuje. Svěří se se svým problémem: zjistil, že místo manželky sdílí lože s dvoumetrovou gorilou, a ukazuje do kouta, že právě tam tu gorilu vidí. Slečna Kropachka vyhodí s tím, že si neváží smutku a vážné situace ostatních zákazníků. Nato z rohu vystoupí gorila a řekne tragicky: „Nikdo mě nemiluje.“

Don v nebi

1ž, 2m

Benátky. Svůdník don John je starý, zpola slepý, zpola hluchý, společnost mu dělá jeho sluha Giuseppe. Rád by zemřel a už pro sebe nechal připravit hrob. Nevěří na nebe a tvrdí, že vše krásné se odehrálo jinde. Přichází k němu mladá prostitutka Amanda, v jejíž osobě se perverzita mísí s ostýchavostí a půvabem. Mimo jiné ovládá těsnopis a může tedy zapsat vlastní don Johnův vlastní nekrolog. Jeho monolog je skutečně silným místem textu. Don John popisuje prokletí svůdníka, který je otrokem svého těla a který není nikdy skutečně milován. Mluví o své celoživotní vyprahlosti a o jediném osudovém setkání: „Vystoupila ze svých kalhotek a dopustila, že jsem se vrátil tam, odkud jsem přišel.“ Beznaděj do hry vrátí závěrečná slova Amandy komentující jeho vzpomínku: „Zákazník má vždycky pravdu.“

Hromadná vražedkyně a její přátelé

1ž, 1m

V této hříčce o tom, kdo je vrah a jakou odpovědnost nese za své činy, se znovu vrací prvek nereálna. Navíc je text prodchnut smyslem pro humor a radostí z pestrého, mnohomluvného vyprávění. Místem děje je místnost s elektrickým křeslem. Starý bachař Tomachewski připravuje křeslo k výkonu funkce. Křeslo poskakuje a jinak dává najevo, že je šťastné. Jeho počínání komentuje jakýsi Hlas z reproduktoru, zřejmě patřící nějaké výše postavené osobě.

Přichází odsouzená delikventka a začíná publiku vyprávět, za co byla odsouzena, Tomaschewski jí pomáhá předehrávat osoby procházející příběhem. První vraždu spáchala jako dva a půl roku staré dítě na svém o půl roku mladším bratranci, který ji nejen rušil v četbě Goethovy studie Báseň i pravda, ale navíc na ni sváděl neexistující viny, takže se stala terčem trestů obou matek. Zadusila ho polštářem. Další byl přítel její sestry, který se rozhodl obdařit svou fyzickou náklonností i tehdy desetiletou delikventku. Po jednom dobrém kopanci padl do ohně. Další byla poněkud perverzní Gisella, která jí odloudila oba ctitele, nechala Delikventku znásilnit svým bratrem a nato spolykala prášky. Posledním byl starý muž, jehož snem bylo osvobodit zvířata v zoo. „Udělala jsem, za těchto okolností, to jediné možné. Vydala jsem ze sebe to nejlepší...Ne, nechtěl žádnou pomoc, chtěl něco jiného. Já jsem mu to nedala, protože jsem nevěděla, co to mělo být. Dokonce jsem nevěděla, že zemřel. Jsem vinna?“ Následuje bachařův osvobozující výrok: Ne.

THERESIA WALSER

Kingkongovy dcery

Překlad Linda Burmeisterová.

5ž, 4m

Meggie, Carla a Berta – Kingkongovy dcery – jsou ošetřovatelky v domově důchodců. Práci, která je pro ně ponižující a psychicky vyčerpávající, si oslazují tím, že chovance, jakmile překročí hranici osmdesáti let, převlékají za hollywoodské hvězdy a „nechají mizet“. Totéž platí samozřejmě i pro paní Tormannovou – oslava jejích narozenin tvoří jednu z hlavních linií hry. Chovanci jako vždy nekomunikují, jenom vedou podivné „rozhovory“, v nichž každý ulpívá na svém tématu. Pan Pott, který má zvláštní vztah s Meggie, skládá podivné básničky, paní Greti by chtěla „najít nového partnera“, pan Albert se už „prstama nedostane tam, kde je třeba“, paní Albertová je senilní a má „všechny nemoce Třetího světa“, pan Hezlo (velké „He“ malé „zlo“) zas nevstává bez svého „orchestrálního řádu“ a konečně paní Tormannová, která jako vždy místo osobní gratulace dostala od svého syna kazetu s nekonečným monologem o jeho ekonomických triumfech ve všech možných zemích světa. Paní Tormannová neunikne svému osudu a převlečená za Mae Westovou končí na pohovce. Do toho všeho přichází Rolfi – dobrodruh – který „propásl cestovní autobus do Athén“. U paní Greti aspiruje na místo „nového partnera“. On sám se spíše zajímá o to, co kde spravít a o svou kartu do bankomatu. Pro Carlu a Bertu je Rolfi „dračí oběd“, ale osudný se mu nakonec stává pan Hezlo, který zapne omylem lampu právě v momentu, kdy ji Rolfi opravuje, a tím ho zabije. Hra končí na místě, kde začala – na balkóně – odkud Kingkongovy dcery komentují „mírumilovný Stalingrad“, který přes noc zanechal ve všech pokojích mrtvé.

Text nabízí tři hlavní role pro herečky kolem třiceti let a zbytek rolí je pro herce a herečky staršího věku.

RUSKY PSANÁ DRAMATIKA

XENIE DRAGUNSKAJA

Pocítění brady

Překlad Tereza Krčálová.

4ž, 7m

Hra není napsána běžnou dramatickou formou, ale je koncipována téměř jako prozaický text, v žánru pohádkově strašidelného vyprávění. Repliky postav jsou pouhými útržky výpovědí začleněnými do textu, řeč vypravěče je zároveň i scénickou poznámkou. Hra se tak opírá o vizuální stránku a dějovou nasycenost.

Marina přijíždí do vesnice V. Dvoriky za moskevským umělcem a velkým proutníkem Nikitou U., ale místo Nikity ji vítá jeho žena, která se nudí v houpací síti. Nikita se po nějaké době vrací a přítomností Mariny je zaskočen. A tak Marině nezbývá nic jiného než přestat myslet na něj a nechat se pohltit životem ve vesnici a jejími postavami. Příchodem do vesnice V. Dvoriky se dostáváme do mytologického prostoru, který je obýván takovými postavami jako je vědma, pravoslavný kněz, vesnický hlupák, přízrak knížete a němá kovářova vnučka. Je to místo, kde se zastavil čas, kde žije stále minulost proplétající se s přítomností, kde mýty a pověry jsou všední, nikoho nezarážející skutečností. Život je tu zpestřován rádiem, které organizuje pro místní obyvatele noční tance. Kromě toho vesnici sužují požáry a každou chvíli kněz na kole svolává obyvatele na modlení se za déšť. Všechno, co se tu děje, je pro Marinu, literární vědkyni, zajímavé. Marina si nechává

vyprávět podivné historky o příšeře žijící na blatech, nad jejíž existencí se ve vesnici nikdo nepozastavuje. Nechává se odvést hlupákem Jurou Lifšicem k řece, Juru však zahalí kouzlo, upadne do zapomění a Marina sama vyráží ke starému domu. Tam se setkává s knížetem, který ji však nezodpoví nejpálčivější otázku, jaká příšera žije na blatech. Ráno, když se Marina chystá zpátky, setkává pasáčka Kovbojce a jeho básně ji zaujmou. Zve ho okamžitě do Moskvy. Kovbojec se už chystá na velkou cestu, ale zastaví ho Předseda a nechce ho pustit. Celá historie končí skonáním Předsedy pod 26 ranami nožem. Ve vesnici je vzpoura, dojde k drancování, ale přichází nový začátek s Jurou Lifšicem, který si s sebou nakonec odvádí kovářovu vnučku.

Xenie Dragunskaja se narodila v Moskvě. Studovala na VGIKu a poté pracovala jako redaktorka v Mosfilmu. Od roku 1994 jsou její hry publikovány v časopise Sovremennaja dramaturgija. Mezi nejznámější patří Jablkový zloděj, Navždy, navždy, Zrzavá hra aj. Píše také hry pro děti. Hru Pocítění brady považuje za svůj nejlepší kus.

OLEG A VLADIMÍR PRESŇAKOVOVÉ

Terorismus

Překlad Tereza Krčálová.

3ž, 6m

Hra bratří Presňakovových je jakousi analýzou terorismu. Text je postaven na myšlence, že příčinou terorismu jsou ve skutečnosti mezilidské vztahy a snaha zaplnit jejich čím dál tím větší prázdnotu. Hra se skládá z pěti různých scének propojených několika momenty a završených domnělým teroristickým útokem na letiště a výbuchem v domě.

Před letištní halou se objevuje nový Cestující a stejně jako ostatní není na letiště vpuštěn, protože na odletové ploše byl ponechán kufr a nyní se vyšetřuje, není-li v něm umístěna bomba. S Cestujícím se dávají do hovoru Cestující 1 a Cestující 2 a rozvádějí své úvahy. Cestující se vrací domů. Ve své ložnici najde manželku s milencem. Oba se snaží zvrácenými sexuálními hrami zaplnit prázdnotu ve svém životě. Muž při skřípění postele vzpomíná na houpačku před domem, na které se houpal malý kluk, když tam čekal, až manžel odejde. Tak se dostáváme ke třetí scéně, před dům, kde na lavičce sedí dvě starší ženy, jedna je babičkou malého kluka. Mluví spolu o tom, jak se pomalu, ale jistě způsobem zbavit nepohodlného zete. K lavičce přichází s pláčem muž s kufrem (Cestující a Manžel zároveň). Ve čtvrté scéně se ocitáme v kasárnách vojenského pododdělení, které má za úkol chránit před teroristickými útoky. Je konec směny a záchranáři mají za sebou dvě události: zaminované letiště, kde, jak se ukázalo, někdo nechal jen prázdný kufr, a výbuch v bytě, zaviněný stisknutím domovního zvonku. Ukáže se, že Manžel poté, co spatřil svou ženu svázanou na posteli s milencem, zavřel v bytě všechna okna a pustil plyn. Malý kluk utíkající před babičkou zazvonil na zvonek, který zapříčinil výbuch. V poslední scéně se opět scházejí tři Cestující, tentokrát už v letadle. Letadlo se pomalu odpoutává od země, ale příznání se k vraždě už neumožní Cestujícímu cestu zpátky.

Oleg a Vladimír Presňakovové pocházejí z Jekatěrinburgu. Studovali na Filologické fakultě Státní uralské univerzity, kde nyní i učí. Představili se poprvé v roce 2000 v Moskvě na festivale Ljubimovka se svou hrou Pohlavní pokrytí. Dále napsali hry Evropa - Asie, Set-2. Hra Terorismus byla nastudována v divadle MCHAT A. P. Čechova Kirillem Serebrennikovem. Nyní byla v Centru režie a dramaturgie zinscenována jejich nová hra Zajetí duchové režisérem Vladimírem Agejevem.

VASILIJ SIGAREV

Plastelína

Překlad Tereza Krčálová.

5m, 6m

Hra se odehrává v ruském provinčním městě, hlavní postavou je čtrnáctiletý Maxim. Hra se skládá z mnoha drobných situací, do kterých se Maxim dostává. Ty však negraduují v nějakém konfliktu - konflikt je neustále přítomen permanentně v drobných, každodenních střetech Maxima s okolím.

Děj je minimální: Maxim přichází na pohřeb svého spolužáka Spiry, stává se svědkem několika koloritních scén. Od začátku se v jednotlivých scénách demonstruje bezútěšnost světa, ve kterém se Maxim pohybuje. Cílem všech okolo je pouze najít způsob, jak dát průchod nejnižším potřebám, naprosto se vytratilo povědomí o morálních zásadách. Svět se pro postavy zredukoval na několik vulgárních výrazů. Po pohřbu následuje scéna, kdy je Maxim a jeho kamarád Ljocha přistižen učitelkou na pánském záchodě, jak kouří. Maxim se rozhodne, že se jí za to pomstí, a připraví si obrovský plastelínový penis, který na ni při dalším střetu na záchodě vytáhne. Do školy je pozvána Maximova babička a matka Ljochy, Maxim je nakonec vyhozen a Ljocha díky úplatku zůstává. Osudným se stane pro Maxima Ljochou naplánovaný večírek s dívkou Natachou. Natacha je místo slibovaného povyražení zatáhne do bytu, kde už na oba chlapce čekají dva muži. Podaří se jim prchnout, ale Ljocha je připraven o panictví. Maxim se chce za to všechno pomstít, a tak se s naivním přesvědčením znovu vypraví do onoho bytu. Podléhá přesile a je oběma muži vystrčen z okna.

Hra má přes reálnost situací abstraktní charakter. V první scéně Maxim vytváří z plastelíny jakousi podivnou věc, kterou deformuje nad ohněm, až kouř, který mu vnikne do očí, vyvolá slzy, které nakonec Maxima dovádí ke skutečnému pláči. V bezútěšném světě se Maxim oddává svým vidinám: neustále se mu zjevuje mrtvý spolužák Spira, který ho zve k sobě. „Světlem“ se pro něj stává dívka, která se objevuje v nečekaných momentech. Mimoto hra překypuje množstvím postav, které tvoří kolorit, ale jejich přítomnost zároveň staví Maxima do pozice náhodného svědka situací jdoucích mimo něho. Už od začátku je postupně vyčleňován z toho, co se kolem něj děje.

*Vasilij Sigarev se narodil v roce 1977, pochází ze Sverdlovské oblasti. Přerušil studium na pedagogické fakultě v Nižním Tagilu a přihlásil se na divadelní fakultu v Jekatěrinburgu, kde se stal žákem Nikolaje Koljady. Vedle nyní nejhranějších her *Plastelína* a *Černé mléko* napsal ještě mnoho dalších her, např.: *Klíčová dírka*, *Velitel tlustokožců*, *Boží kravičky se vracejí na zem*. Za hru *Plastelína* dostal tři ceny: *Debut 2000*, *Antibuker 2000*, *Evening Standard 2000*. Hra byla inscenována v anglickém divadle *Royal Court*.*

A DALŠÍ...

Dánsko

ASTRID SAALBACHOVÁ

Neviditelné město

Překlad Michaela Weberová.

4ž (věk 20, 37, 63 a 74 let)

Komorní drama pro čtyři ženy z prostředí blíže neurčeného oddělení pro dlouhodobě nemocné, staré a zanedbané lidi. Hra probíhá na jediném místě, v sesterně, kam mladá

Mette přichází jako sestra na výpomoc. Od mladického nadšení prochází fází uvědomování si různých životních rolí a skutečností, se kterými je konfrontována v postavě dvou starších sester (Helene a Inga) a jedné senilní stařenky (Agnette), od spontánní radosti z toho, že může konat dobro přes hlubší poznání neutěšené situace obyvatel oddělení až po sklouznutí do osvobozující rutiny. V rozhovorech jsou nenásilně reflektována témata lidí společností odmítnutých a zapomenutých, bolesti, soucitu, potřeby lásky i nemilosrdného plynutí času, kterému všichni podléhají. Mette nejdříve spontánně vyplňuje touhu starých lidí po lidské blízkosti, potřebu něhy a rozhovoru, postupně však zjišťuje, že na přeplněném oddělení na něco takového prostě „není čas“, a nakonec splývá se staršími sestrami, jejichž hlavní starostí je zajistit starouškům jídlo, čisté prádlo a dobré zažívání.

Autorka (nar. 1955) začínala v 80. letech rozhlasovými hrami, posléze se stala známou díky svým dramatům, napsala i několik románů. Je považována za jednu z nejvýraznějších dramatických osobností své generace, i díky objevnému využívání různých časových rovin a důrazu na jasný, výrazný a hovorový jazyk.

Izrael

JOSHUA SOBOL

Cizinci/Exoti

Překlad Magdaléna Štulcová.

1ž, 3m

Starý Getzel trpí Alzheimerovou chorobou. Aby nemusel žít v pečovatelském ústavu, najala mu dcera jako stálou pečovatelku ženu z Rumunska. Ze všech neduhů, které starcovo stáří provázejí, si nejvíce uvědomuje pozvolna se ztrácející schopnost vytříbeného jazykového projevu, na kterém velice lpí, neboť kvalita jazyka pro něj představuje kvalitu života. Řeč jeho ošetřovatelky Madleiny a jejího přítele, černého Afričana Benhutu, zase ochromuje nedostatečná znalost místního jazyka. Podobně jako Geztel i oni postrádají schopnost vyjadřovat se kultivovaně, avšak pro ně není role jazyka tak zásadní: jim jde o přežití. Madleina potřebuje vydělat peníze na studium své dcery v Bukurešti a Benhutu pracuje v zemi jako ilegální dělník. Madleina a Getzel tráví dny v příjemné shodě, odkázání vzájemně jeden na druhého. Rumunka se snaží porozumět starcovým potřebám a udržuje ho v kondici, on ji zase učí kráse řeči. Do života jim však vstoupí Benhutu, který je vážně poraněný, bez dokladů, na útěku před policií, protože se zapletl do dělnické demonstrace.

Tématem jednoduchého příběhu není osud nemocného starce, ale je to střetnutí vyjadřovací schopnosti s možností navázat lidský kontakt, konflikt cizoty a blízkosti, odcizení se sobě a druhým.

Hra měla premiéru v divadle Habimah (Izraelské Národní divadlo) v Tel Aviv roku 1989.

Norsko

PETTER S. ROSENLUND

Nemožnej kluk

Překlad Karolína Stehlíková.

2ž, 3m

Hra se odehrává v ordinaci lékaře Henrika. Henrikova milénka, zdravotní sestra Cecílie, se právě rozhodla ženatému Henrikovi sdělit, že jí jejich milostný vztah neuspokojuje. V té chvíli vstupuje do ordinace Sylvie se svým synem Jimmym, který trpí podivuhodným druhem nedoslýchavost. Bizarní situaci postupně dokreslují kňouravé telefonáty Henrikovy hysterické ženy Terezy, odhalení Henrikova otcovství a intervence Sylviina despotického otce Oddvara. Každá z postav včetně Jimmyho přináší do hry svou osobní tragédii, ať už jde o nenaplněný milostný vztah, život v manželství poznamenaném neplodností partnera, domácí násilí nebo nešťastné dětství. Přes tragiku jednotlivých osudů, které jsou odhalovány postupně, je hra ironickou komedií odehrávající se ve stále se zrychlujícím tempu.

Zdrojem humoru je především autorův jazyk, který si pohrává s vyprázdněnými frázemi obsaženými v denním hovoru, s klišé obraty, které postaveny do kontrastu působí absurdně, a se sentimentálními výlevy ve stylu červené knihovny, jejíž plochý jazyk často užíváme, aniž bychom si to uvědomovali.

*Petter S. Rosenlund (*1967) v současné době působí jako televizní producent a scénárista v norské televizi NRK. Příležitostně překládá současnou americkou a britskou dramaturgiu. Pro divadlo zatím napsal dvě hry. Za tuto v roce 1998 obdržel prestižní Ibsenovu cenu. Hra byla přeložena do sedmi jazyků a uvedena na scénách v Norsku, Švédsku, Dánsku, Německu, Francii a v Itálii. Zatím naposledy byla uvedena v lednu roku 2003 slovinským divadlem Teatro Stabile v Terstu.*

Srbsko

VIDA OGNJENVIĆ

Mileva Einsteinová

Překlad Pavla Frýdlová.

3ž, 3m + 13 vedlejší postav

Mileva Marić, krásná dívka s vrozenou vadou (kulhá), výjimečně nadaná matematická, si jako jedna z prvních žen prosadila studium matematiky a fyziky na univerzitě v Bernu. Krátká iluze o tom, že by se mohla stát druhou Marií Curie, skončila sňatkem s mladším kolegou Albertem Einsteinem. Mileva se rozhodla, že všechn svůj talent a úsilí věnuje milovanému muži a jeho práci. Z rovnoprávné spolupracovnice (v dopisech adresovaných své ženě Einstein píše o „naší“ teorii relativity) se však brzy stala „jen“ manželkou, pečovatelkou a strážkyní rodinného krbu, později byla pro Einsteina přítěží, manželství bylo rozvedeno a Mileva skončila téměř v bídě, pečujíc o psychicky nemocného mladšího syna (zemřela 1948).

Jak došlo k tomu, že inteligentní dívka, připravená nést tíhu své výjimečnosti, se vzdala sama sebe, svého talentu a z lásky vše obětovala géniovi, který této oběti nebyl hoden? Může vůbec při střetu dvou principů – mužského a ženského – dojít k jinému východisku, než jakým je „mission impossible“? Na tyto otázky se Vida Ognjenović pokouší

najít odpověď ve své hře, pro niž zvolila formu téměř klasického strindbergovského dramatu.

Drama ženského osudu v mužském světě stojí do velké míry na ústřední postavě, kterou autorka sleduje od mládí až do smrti (v závěrečném epilogu), samotný děj se odehrává v průběhu tří desetiletí. Druhým silným pilířem textu je přesný duch doby přelomu století: doby střetu pořádku a anarchie, doby probuzení ženského uvědomění, doby velkých objevů a ještě větších nadějí. (Jedním z klíčových obrazů je oslava Nového roku 1900.)

Vida Ognjenović je známá dramatička, režisérka, autorka, překladatelka, profesorka na Akademii umění v Bělehradě a Novém Sadu, na podzim 2001 jmenována ambasadorkou Jugoslávie v Norsku.

ŠPANĚLSKY PSANÁ DRAMATIKA

SERGI BELBEL

Krev

Překlad Jaroslava Peprlová a Gabriela Ledererová.

4ž, 2m

Teroristická skupina unese ženu a po jejím vlivném muži požaduje výkupné. Záměr únosců je však ve skutečnosti zcela jiný a s výkupným nijak nesouvisí. Příběh se odehrává v pěti dějstvích, v jejichž průběhu jsme svědky postupné amputace jednotlivých částí těla vězněné ženy. Tyto skutky v prvním plánu znázorňují hrůznost a krutost samotné události, ale především metaforizují kritiku zkorumpovaného společenského a politického systému ve Španělsku, kterou lze snadno přenést i jinde. Hlavní hrdinkou je mladá žena, která se i přes nepřízeň osudu snaží zachovat klid a rozumně uvažovat. U dalších postav jde o určité rozdvojení a autor nechává na divákovi, zda bude považovat teroristy z prvního dějství za identické s postavami z dalších dějství, či nikoli. Všechny ženy jsou v této hře, na rozdíl od mužů, vykresleny jako silné osobnosti, které jsou si vědomy zbytečnosti tragické smrti.

Pro tuto hru je příznačná obratná práce s divadelním jazykem, který je prostý, strohý a výstižný. Belbel si hraje se zvukem slov, jejich opakováním, rytmem a strukturou vět. Jeho text je na vysoké stylistické úrovni. Prostřednictvím kontrastů vnáší do hry sarkastický humor, hraničící s absurdním a krutostí.

Tento mladý katalánský autor (nar. 1963) napsal 19 divadelních her, z nichž 11 režíroval. Na scénu uvedl 16 her jiných autorů, klasiků i současných tvůrců. Přeložil 11 her (především z francouzštiny) a 8 jeho her bylo přeloženo do několika světových jazyků.

NEPŘELOŽENÉ TEXTY

ANGLICKY PSANÁ DRAMATIKA

HENRY ADAM

The People Next Door (Lidé od vedle)

1ž, 3 m

Nigel je outsider. Ještě mu sice není třicet, ale žije osaměle z invalidního důchodu, který získal „na hlavu“, v obecním domě se svou televizí a příležitostnými šluky lehkých drog.

Jednoho dne ovšem jeho život nabere nečekané obrátky: v jeho bytě se objeví „superpolda“ z protiteroristického oddělení a přinutí Nigela ke spolupráci. Nigel je totiž – jako mnozí dnešní Britové – rasově smíšeného původu a jeho nemanželský otec byl Pákistánec. Co je ovšem horší, jeho nevlastní bratr Karim, kterého Nigel skoro nezná, je podezřelý z teroristických útoků. A nedávno bylo 11. září 2001, kdy muslimští teroristé zaútočili, jak si Nigelova popletená hlava pamatuje, „na Empire State Building“. Superpolda Phil dostal nápad učinit z Nigela svého špiona a přinutí svého tajného spolupracovníka nevybíravými prostředky, aby infiltroval skotskou muslimskou komunitu kolem mešity v Bentley Road, odkud byl Karim kdysi naverbován. Nigel, kterého ani v jeho vystrašenosti neopouští poněkud švejkovský humor, kupodivu najde mezi britskými muslimy pochopení, jehož se mu v životě tolik nedostávalo. Sám se ujme svého týraného mladičkého souseda, černocha Marka, i popletené a všetečné staré dámy, paní McCallumové, kterou nemůže nic překvapit ani udolat, protože zažila 27 německých náletů. Kuriózní soužití těchto outsiderů však nemá dlouhé trvání, protože Phil se vrátí. Karima sice už mezitím zabila francouzská policie, Phil však touží dokázat, že i jeho akce mají „výsledky“. Chce Nigela přinutit, aby do mešity na Bentley Road propašoval zbraň, kterou by tam pak policie „náhodou“ objevila. Nigel tentokrát „spolupráci“ zásadně odmítne, rozhodnutý nechat se od Phila klidně zastřelit. Zfetovaný Phil vezme jako rukojmí i Marka – jenže nepočítá s paní McCallumovou! Phil na své praktiky doplatí a díky bizarnímu krycímu příběhu, který Nigel vymyslí pro policii, zůstane jeho smrt bez následků pro Nigelovou novou „rodinu“.

Žhavě současná hra s komediálními prvky byla v podání edinburghského Traverse Theatre událostí tamějšího loňského Fringe festivalu.

LESLEY BRUCE

Bedtime Stories (Pohádky na dobrou noc)

1ž, 2 m

Smutná komedie o snech, iluzích a všednosti a umění řídit svůj vlastní život konfrontuje současnost s koncem slavných 60. let, plných očekávání nádherné budoucnosti, která čeká lidstvo. V prvním dějství se dnešní Londýňanka Joni (je právě výročí dne, kdy člověk vstoupil na Měsíc) vrací do svého bytu z matčina pohřbu a najde v něm kromě podivné rozložené postele také Grahama, muže, který se marně dvořil její přítelkyni. Ukáže se, že postel je dědictví, které jí matka nechala ještě před smrtí poslat s tím, že právě na ní ji počala s jejím neznámým otcem, dříve než odjel jako archeolog do Egypta... Postel by měla Joni připomínat, že ideální láska existuje. Graham a Joni, oba ztroskotanci ve vleku svých iluzí, se začnou sbližovat a bezmála plánovat založení rodiny, když se na scéně objeví Drew, atraktivní zoolog, odjíždějící do Ugandy studovat gorily. Je zřejmé, že z Joniiných a Grahamových plánů nic nebude.

Druhé dějství začíná podobnou situací: tentokrát je to Robin, kdo překvapí spící Fran – Joniinu matku. V dolních patrech domu, v němž má zapůjčené k obývání podkroví, právě probíhá bujarý večírek – na oslavu přistání člověka na Měsíci. Robin je jedním z hostů, který do Franina pokoje jen zabloudil, ale pochopí, že Fran právě prožívá dramatické chvíle. Anna, majitelka domu se jí ujala, když se ocitla prakticky na ulici. Fran bilancuje svůj dosavadní život, kterým ji provázela matčin příslib, že jednou potká toho pravého. Nestalo se, potkala nakonec někoho, kdo byl téměř dokonalý, ale ten pravý to nebyl. I ona, stejně jako později její dcera, přemýšlí o dítěti. Než se Fran ve svém svěřování dostane dál, vtrhne do pokoje Philip. Ukáže se, že je to Franin manžel, profesor literatury, který dosud po své ženě marně

pátral. Chce, aby se vrátila domů, ačkoli z jeho vyjednávání vyplývá, že Fran podváděl se svou studentkou. To je přece jen dočasné, a komu by to ostatně vadilo – vždyť máme 60. léta! Philip cítí, že v Robinovi má Fran ochránce a mezi oběma muži se rozpoutá groteskní souboj vědomostí i zdatnosti, který skončí Philipovou koupelí v odpojeném mrazáku. Poražený Philip odchází, a Robin zatím pochopí dvě věci: že totiž Fran už s Philipem těhotná je a že ani on, Robin, není pro ni zřejmě ten pravý. Než – zřejmě navždy – zmizí z jejího života, věnuje Fran postel, kterou sám (je totiž truhlář) ve Francii zhotovil pro milovanou dívku, Franinu domácí Annu. To Anna kdysi opustila Robina a odjela s archeology do Egypta...

DAVID GREIG

San Diego

7ž, 14m (možnost zdvojování rolí)

Mozaika osudů, jež spojuje souvislost s prvním letem nového Boingu 777 do San Diega, je směsicí hyperreálných až surreálných situací, jež se zvláštním, bizarně zkratkovitým způsobem dotýkají zběsilého letu globálního světa do 21. století. (San Diego je podle autorova průvodního slova slavné tím, že dosáhlo „nejvyšší kvality života“ v USA a zároveň se v něm odehrává několik dílů seriálu „America’s Missing Children“.)

Pilot (Skot) marně čeká ve svém apartmá na objednanou prostitutku a mezi tím se stane svědkem zavraždění Davida Greiga (autora hry)... Daniel, Davidův vrah, je ilegální přistěhovalec z Nigérie a v San Diegu hledá svou matku, bývalou zpěvačku The Wings Paula McCartneyho. V San Diegu se nepřizpůsobivého mladíka ujmou další ilegálové Pius a Innocent, Innocenta však brzy zabije policista. Daniel s pomocí Davida Greiga (sic!) najde svou matku v majitelce masážního salonu a realitní kanceláře, jako černý pasažér se však vrací domů s Innocentovým popelem v igelitce... Pilotova dcera Laura se marně snaží telefonicky spokít s otcem a na psychiatrické klinice stále více propadá sebepoškozování. Zlom pro ni znamená seznámení se spolupacientem Davidem. Získá ho ke kanibalismu, což se nelíbí jejím lékařům. Když spolu uprchnou do Skotska, David odmítne dál jíst její maso, protože teď už „vše co jí, je ona“. Těsně předtím však Laura, znovu frustrovaná otcovou lhostejností, spolkne tubu prášků. David ji zachraňuje tak, že ji napájí mořskou vodou... Pilotův syn Andrew je hollywoodský herec a v San Diegu právě natáčí film o letecké katastrofě v arabské poušti. (Jeho úryvek je nejkomičtější scénou hry.) Andrewova žena, vysílená strachem o těžce alergického syna, má zjevení a rozhodne se stát jeptiškou. Vstoupí do kláštera. Jako novicka navštíví exteriéry, kde manžel natáčí film, a na kalifornské poušti se ponoří do modliteb. Laura na skotském pobřeží vyzvrátí prášky a vrací se do života...

Inscenace nejnovější hry skotského dramatika se stala součástí oficiálního programu loňského Edinburghského mezinárodního festivalu.

MARTIN McDONAGH

The Pillowman (Polštářák)

4mi (+ němé role: 1ž, 1m, 1 děvče)

Příběh nejnovější hry slavného irsko-anglického dramatika se odehrává v totalitní zemi (lokalizované převážně slovanskými vlastními jmény kamsi na východ Evropy). Disidentského spisovatele Katuriana vyslýchá dvojice kafkovských detektivů v souvislosti se

záhadnými zmizeními tří dětí, z nichž dvě byly posléze nalezeny mrtvé – zavražděné stejným způsobem, jakým umírají děti v hororových quasi-pohádkových příbězích z Katurianových ineditních povídek. Režim jeho povídky nenávidí, protože je považuje za symbolické popisy svých vlastních hrůz. Z vražd dětí je obviněn Katurian a jeho starší retardovaný bratr Michal, který se údajně přiznal. Katurian obvinění ze spoluviny odmítá, a když se po mučení ocitne s Michalem v jedné cele, začne pochybovat i o tom, že se vraždy vůbec staly. Z hororových pohádek, které musí Katurian svému bratrovi vyprávět, i z jejich vzpomínek však pochopíme, že jejich vlastní minulost si s Katurianovými příběhy co do drastičnosti nezadá. Katurian začal své příběhy psát už v dětství, inspirován hlasy a zvuky, které každou noc ve svém pokoji slyšel. Jeho povídky začaly sbírat vavříny v soutěžích pro mladé autory. Teprve ve čtrnácti pochopil, že se stal obětí experimentu svých šílených rodičů: hlasy, které slyšel, patřily jeho staršímu slabomyslnému bratrovi, kterého rodiče drželi tajně ve vedlejším pokoji a od sedmi let záměrně mučili. Katurian své rodiče udusí polštářem a spolu s bratrem je zakope na dvorku. Zmizení jeho rodičů se nikdy nevysvětlí a o Michala se začne starat Katurian. Michal je prvním dychtivým čtenářem Katurianových temných, tragicky paradoxních povídek, v nichž jsou malé děti rafinovaně mučeny a posléze umírají. Jen dvě se svým charakterem ostatním vymykají: ta o zeleném prasátku, kterému Bůh dovolí zůstat odlišným, a ta o Polštářákově, obrovi, stvořenému z polštářů a polštářků, který navštěvuje malé děti a přesvědčuje je, aby se nechaly zabít v posledním šťastném okamžiku svého života – než se setkají s utrpením, které je stejně v dospělosti přivede k sebevraždě. Katurian s hrůzou zjistí, že vraždy skutečně spáchal Michal, když chtěl zjistit, zda popsání metody ve skutečnosti opravdu fungují. Zadusí Michala v cele polštářem a přizná se policistům ke všem vraždám – pod jedinou podmínkou: a sice, že všechny jeho povídky nespálí, ale přiloží ke spisu, který bude po padesáti letech odtajněn. Policisté však nakonec z nesrovnalostí v Katurianových výpovědích pochopí, že vrahem dětí je pouze Michal, a k překvapení všech je nakonec jedno z dětí nalezeno – natřené na zeleno, ale živé. Michal si s ním totiž „nehral“ na povídku o děvčátku, které chtělo být Ježíšem, jak strašil Katuriana, ale na tu o „vyvoleném“ prasátku. Lidské rysy získají i oba policisté: sadistický Ariel byl sám mučeným dítětem a Tupolski je autorem překrásné povídky o hluchém čínském chlapečkovi, kterého zachrání starý filozof. Katuriana čeká ovšem za tři vraždy smrt zastřelením. Jeho „duch“ ještě odvypráví poslední příběh, který vymyslel ve vteřinách před popravou jako ten nejhorší ze všech možných konců, a sice že Ariel s Tupolskim jeho povídky přece jen spálí. Skutečný příběh však končí „šťastně“, nebezpečné Katurianovy pohádky jsou uloženy na půlstoletí do jeho spisu.

Fascinující, znepokojivá, bohatstvím fantazie a emocí vzrušující hra nejmladšího z velkých irských vypravěčů paradoxních příběhů.

WILLIAM NICHOLSON

The Retreat from Moscow (Na ústupu z Moskvy)

1ž, 2m

Šedesátiletý Edward předčítá jednoho sobotního večera své ženě Alici i synovi, třicátníkovi Jamiemu, z historické publikace o Napoleonově tažení do Ruska pasáž o strašlivém průběhu ústupu francouzské armády. Motiv krutého sebezáchovného jednání s raněnými a slabými spolubojovníky se pak často ozývá jako symbol v celé hře. Vtipné a chytré dialogy, v nichž se odehrávají rozmíšky jedné běžné anglické rodiny, se začínají postupně lámat do tragických tónů. Dominantní Alice neustále provokuje svého manžela

k nějaké živější reakci, ale Edward jí vždy ustoupí – či prostě „dělá mrtvého brouka“. Když Alice na druhý den odejde na ranní mši, Edward se synovi svěřil s tím, jak nesnesitelným se pro něho stal život v manželství se stále nespokojenou Alicí a že potkal jinou ženu a chce od Alice odejít. Alice je zprvu Edwardovou náhlou energií potěšena. Když však pochopí, z jakého pro ni neúprosného rozhodnutí změna jeho chování pramení, že jí Edward nedá „ještě jednu šanci“, a že chce z manželství okamžitě odejít, rozhodne se Alice stát „zrádci“ Edwardovi živou výčitkou. Pro ni, jako věřící, je útěk z manželství zbabělou svatokrádeží, a tak nepřijímá ani Edwardovy štědré nabídky finančního vyrovnání, Edwarda pronásleduje jako faktického vraha i ve škole, kde učí, a nakonec vyhrožuje sebevraždou. Její jednání, jakkoli výstřední, vyplývá ze skutečné bolesti a pocitu nespravedlivého trestu: třebaže na krachu svého manželství měli oba stejný podíl – Edward se přinejmenším provinil zbabělostí, s níž léta nechával Alici v iluzi, že je milována a ctěna – je to pouze ona, kdo musí prožít ponížení a čelit na stará kolena samotě. Jamie, přestože zdědil otcovu rezervovanost, se v nejnepříjemnějších chvílích stane matčinou oporou a najde ta správná slova, která ji odvrátí od zoufalého činu.

Hra s hluboce pravdivými a vtipně působícími dialogy je mimořádnou příležitostí pro zralé herce.

SIMON STEPHENS

One Minute (Jedna minuta)

3ž, 2m

Hra není dějová, spíše je to portrét pětičlenné skupiny postav, které spojila jedna událost – zmizení a vražda jedenáctileté dívky. Nejde ovšem o detektivku ani o krimi a není rozluštění, kdo je vrah; v centru pozornosti nestojí samotné vyšetřování, ale postavy a jejich vztahy (vznik a zánik přátelství mezi svědkyní a barmankou, sympatie mezi policisty a matkou oběti atd.). Každá z postav má navíc svůj monolog, ve kterém jako osamělý chodec prochází Londýnem a popisuje jeho odvrácenou tvář (zápach metra, žebráci, muž plivající na podlahu), což odpovídá její sklíčené náladě. Výsledkem je pak atmosféra silné nostalgie prostupující celým textem.

Výchozím zdrojem textu byly – podle autorových slov v záhlaví - workshopy herců londýnských skupin Actors Center a Actors Touring Company. Inscenace prvního nastudování měla premiéru v rámci 1. sheffieldské sezóny nové dramatiky v červnu tohoto roku. Prozatím je naplánované turné po Anglii s měsíční zastávkou v Londýně, kde bude k vidění v únoru 2004. Simon Stephens je mladý anglický autor. V současné době působí jako domácí dramatik v Royal Court Theatre, kde je také lektorem programu pro mladé autory pořádaném tímto divadlem. Jeho Herons (Volavky) měly v březnu 2003 premiéru v HaDivadle. Text je v agentuře k dispozici.

NĚMECKY PSANÁ DRAMATIKA

LUKAS BÄRFUSS

Die sexuellen Neurosen unserer Eltern (Sexuální neurozy našich rodičů)

3ž, 4m

Švýcarsko dalo světu nejen špičkové psychology, ale byly tu položeny i rané počátky eugeniky. Tato hra je napsána cíleně jako polemika s touto součástí vlastní kultury. Dora to nemá v hlavě úplně v pořádku, ale její život vůbec není špatný: má milující rodiče,

nápomocného lékaře a trpělivého šéfa. Všechny tyto autority o ni jako o bezkonfliktní „ovečku“ vzorně pečují do chvíle, kdy matku – snad z nějakého sentimentu – napadne, že by se Doře měla vysadit psychofarmaka, která ji udržovala v manipulovatelném a letargickém stavu. Nikdo v tu chvíli ovšem nepočítá s tím, že se dívka - dosud zdánlivě bez vůle - začne projevat jako silná osobnost. Dora objeví svět a hlavně sex, který s vysokou frekvencí, jistou dávkou brutality, ale hlavně s obrovskou radostnou svobodou provozuje s poněkud zvrhlým obchodním cestujícím. Dora se svému okolí začíná vymykat z kontroly, a tak vše musí skončit opětovným nasazením léků, potratem a nakonec nucenou sterilizací. Autor zde na osudu své postavy ilustruje obecné poznání: ani v natolik svobodném světě, jako se prezentuje ten náš, se člověk jako individualita nemůže donekonečna svobodně rozvíjet.

Postava Dory nabízí velkou hereckou příležitost. Hra byla psána na zakázku pro Divadlo v Basileji, kde si ji přesně na hraně emancipované drzosti, bláznivé ztřeštěnosti a expresivní zvířeckosti zahrála Sandra Hüller. Bärffuss Doru zcela záměrně vystavěl ambivalentně. Dořiny repliky jsou vedeny v několika jazykových polohách: jednou jsou to živočišně otevřené reflexe vlastní sexuality, další rovina je téměř výhradním opakování útržků z toho, co říkají ostatní postavy. Právě touto ozvěnou, touto velmi zajímavou selekcí zdánlivě bezvýznamných fragmentů „rozumných“ a „demokraticky“ smýšlejících dospělých je Dora usvědčuje z falše. Bärffussovi se daří budovat napětí tím, že Doru neustále podezíráme z velice rafinované přičetnosti a promyšleného nadhledu. Anebo u ní jde o pouze velmi přirozenou a čistou citlivost myšlení nezaneseného konvencemi a překonanou morálkou.

Mladý švýcarský autor Lukas Bärffuss se stal velmi obdivovanou hvězdou letošního festivalu současné německy psané dramatiky Stücke v Mühlheimu.

ROLF HOCHHUTH

Nachtmusik (Noční hudba)

1ž, 2m

Tématem hry je záhadná Mozartova smrt a jeho urychlené pohřbení do hromadného hrobu pro chudé, ačkoli byl pro něho už předtím zakoupen a připraven vlastní hrob. Atraktivní story Mozartovy smrti a uklizení jeho mrtvoly do jámy v řadě bezejmenných tak, aby nemohla být exhumována a zpětně ohledána, odvíjí Hochhuth z údajných archivních dokumentů, ale daleko spíše ze zkazek a dohadů. Mozart měl údajně poměr se svou žačkou Magdalenou Hofdemelovou, jež byla manželkou váženého dvorského justičního úředníka.

V prvním obraze se strhne mezi manžely drastická hádka, v níž Hofdemelová svému muži sdělí, že je s Mozartem těhotná. Hofdemel se příšerně naštvě a po urputném zápase svoji ženu na jevišti podřeže břitvou. V domnění, že je mrtvá, spáchá stejným způsobem sebevraždu. Ve druhém obraze, nazvaném epilog, přichází Hofdemelová, která přežila svá zranění se strašnými jizvami na krku, na audienci k císaři Leopoldu II. Prosí ho, o přímluvu u církve, aby byl jejímu muži povolen křesťanský pohřeb a nebyl zahrabán jako sebevrah. Moudrý a laskavý císař Leopold (korunovaný král český) rozvíjí poučné sentence a dává jasně najevo, že Hofdemel Mozarta ze žárlivosti otrávil. To je však nutné utajit, protože „co by to bylo za skandál ve vzdělaném světě, co by to bylo za ostudu pro naši monarchii, že si Mozart ve Vídni, našem hlavním a sídelním městě, nemohl být jist životem“.

ILJA FALKOVSKÝ

Rybolov

Při oblevě na jezeře se utrhla obrovská ledová kra. Na ní zůstalo uvězněno asi tisíc rybářů a mezi nimi 13, o kterých vypráví hra, jež využívá dokumentární texty a předměty z muzea rukodělných výrobků. Rybáři pokoušejí, čekají na záchranu a postupně se dávají do řeči. Rybaření je baví a ještě svým koníčkem dokážou uživit rodinu. Vyprávějí jeden druhému o tom, jakým způsobem a z jakého materiálu si vyrobili své vybavení, a přidávají své životní zkušenosti. Záchrana nepřichází. Třináctý rybář se rozhodne vydat se domů sám bez cizí pomoci. Na svou loďku pozve svých dvanáct kolegů. Při plavbě se všichni utopí. Hra končí zprávou hlasatele o počtu zachráněných a o 13 mrtvých. Konstatuje se, že hodina provozu vrtulníku stojí 999 dolarů, a proto bude po obětech a pozůstalých oblastní vláda vymáhat finanční náhradu.

SERGEJ KALUŽANOV A ALEXANDER VARTANOV

Gay

Text hry vznikl montáží ze zápisů zachycených na různých internetových doménách – chatech. Hra – chat - je složena ze dvou částí a odehrává se v baru pro gaye. Hlavní hrdina má přezdívku Temný. Je to citlivý člověk, miluje hory a poesii. Snaží se v sobě nalézt klid, ale nedaří se mu to. Baví se s kamarádem Vadimem. Chtěl by se s ním sblížit, ale zjišťuje, že jsou si povahově velmi vzdáleni. Temný si píše s Nensy Rejgan (také muž), jenž je velmi vulgární a primitivní, a také s Hajzlíkem. Potom se Temný setká se Sergejem, který na chat zavítal poprvé. Začnou si spolu psát. Pociťují vzájemné sympatie. Temný se svěřuje Sergejovi, že už nechce být sám. Sdělují si své problémy a zážitky z vojny. Sergej se ho ptá, zda ho Temný miluje. Dostává zápornou odpověď. Sergej je mladý a Temnému bude padesát let. Věk mezi nimi tvoří nepřekonatelnou bariéru. Potom se oba muži rozloučí. Po celou dobu jejich rozmluvu sleduje Barman, který pak říká Temnému, že spíš než lásku potřebuje porozumění.

Hra nemá žádný dějový spád, jde o konverzační záležitost, ale skýtá řadu inscenačních a interpretačních možností.

MAXIM KUROČKIN

Prachy vítězí nad zlem

V této krátké hře sledují Pavel a Jura v přímém přenosu začátek bojové operace NATO proti Jugoslávii. Hodnotí průběh operace velice černě, obávají se světové války s nukleárními zbraněmi. Očekávají konec světa a obávají se o své obchody. Chtějí zavolat prezidentu Clintonovi, ale nakonec by se nejradyji opili. Místo telefonátu státníkovi si nakrájejí salám a zavolají svou bytnou Světlanu. Baví se s ní o Jelcinovi a ona debatu završí slovy „prachy vítězí nad zlem“.

NINA SADUR

Zamjorzli (Zmrzli)

3ž, Im

Nada se po hádce s matkou rozhodne nastoupit do práce, aby si vydělala peníze na oblečení, jelikož její matka veškeré finance spotřebuje pro sebe a své mladé milence. Spolu

s Dagestánkou Lejlou pracuje jako uklízečka v divadle. Prakticky celá hra se odehrává venku, snad před divadlem, snad na divadelním dvoře, kam běhají obě uklízečky pouze ve svých tenkých pracovních pláštích vylévat použitou vodu. Prostranství je pokryté sněhem, část hry provází sněhová vánice. Během dialogu, v němž se střetává optika dvou odlišných kultur, vystupují na povrch jejich vztahy s matkami, sny o krásné budoucnosti v domě s velkým sadem, strach z Boha... Traduje se, že divadlo, v němž pracují, kdysi proklela jedna herečka, jejíž přízrak se stále zjevuje v podzemních chodbách; od té doby se v tomto divadle nemůže uplatnit nikdo talentovaný, nikdo tam nemůže být šťastný a úspěšný. Jediný Bůh, který je v dosahu, je oprýskaný Ježíš na kříži, rekvizita z jakési hry. Jenže takový Bůh tohle divadlo nespasí...

Pannočka (Slečinka)

2ž, 4m

Hra vychází z Gogolova „hororového romaneta“ *Vij*. Vypráví příběh studenta bohoslovectví, Chomy Bruta, který se zaplete s ďábelskými silami ztělesněnými v podobě mladé Slečinky. Osamělý bohoslovec z města Kyjeva se „silou osudu“ na své pěší pouti Rusí dostává na statek. Dá se do řeči s místními kozáky, kteří nad lahví kořalky „filozofují“ o existenci, resp. neexistenci zázraků. Student jim přichází právě vhod. V následujícím dialogu se mísí studentovy učené teologické výklady (jimiž je schopen „vysvětlit“ cokoli) s lidovými pověrami a strašidelnými historkami vyprávěnými kozáky. O Slečince, dceři místního pána, se povídá, že je upír, Mikita, který se do ní zamiloval, ji musel po nocích jako kůň nosit na zádech, až samou vášní vyschl na kost a shořel na prach. Také se povídá, že Slečinka jednou vnikla do cizího domu v podobě psa a prokousla hrdlo novorozeněti. Student historkám nevěří, bere je na lehkou váhu, protože i kdyby upíři či čarodějnice existovaly, on jako vzdělaný, učený a hluboce věřící člověk je před nimi svými modlitbami ochráněn. Kozáci se s ním dávají do divého tance. Chveska je varuje, že svým chováním přivolávají Slečinku a tím i neštěstí. Večer se kozáci chystají ke spánku, přichází Stařena (Slečinka), uřkne Studenta a odjede na něm jako na koni. - V následující scéně, nazvané Cval, vidíme Studenta, jak nese Stařenu nocí plnou čarodějných, strašidelných zvuků (vlčí vytí a dětský pláč). Brání se modlitbami, až se mu nakonec podaří Stařenu/Slečinku shodit; sám ji osedlá a posléze užene. Druhý den ráno se dozvíme, že Slečinka za podivných okolností zemřela. Její poslední přání bylo, aby Student probděl v modlitbách tři noci u její černé rakve.

Další děj hry je postaven na střídání scén ve dne a v noci. V noci se Student modlí u rakve, Slečinka z ní vstává, svádí ho, prosí, děsí, čaruje, ale dokud na ni on sám nepohlédne, nemá nad ním žádnou moc, nemůže se ho dotknout. V dne se Student snaží navázat vztah s Chveskou, svést ji a tím se zachránit, ale postupně podléhá horečkám, halucinacím, je stále více posedlý Slečinkou. Hra vrcholí scénou s názvem Boj. Student, jen v bílé košili, se modlí v chrámu, v ruce čarovnou bylinu od Chvesky, která by ho měla ochránit. Slečinka opět vystoupí z rakve, svolává všechny ďábly na pomoc, zdi chrámu se chvějí, padají ikony, vyjí vlci... Spalující vášeň obou roste. V chrámu je clonou hustého dýmu vidět jen tvář Jezulátka. Student nakonec podlehně nežnému Slečincinu naléhání, pohlédne na ni; ona se na něj vrhne, zneuctěný chrám se bortí. Nad vši tou spouští a vášní „září v nesnesitelně radostném světle tvářička Jezulátka“.

Oproti Gogolově předloze je posílen motiv Slečinky jako ztělesnění temné, vášnivé ženské sexuality, je zdůrazněna její přitažlivost a ambivalentnost. Student v závěru podléhá své vlastní potlačované vášni, ocitá se mimo všechnu lidskou i Boží morálku. Hra je svou atmosférou i použitými magickými prvky blízka Ghelderodově *Siru Halewynovi* (a jeho pojetí

tělesné vášně vůbec) či Eliadeho *Slečně Kristýně*.

Nina Sadur, nar. 1950 ve vesnici na Sibiři, v 27 letech odešla do Moskvy, kde vystudovala pod Rozovovým vedením Literární institut. Trvale žije v Moskvě. Její dramatika si vysloužila zvláštní označení přeludný, přizračný realismus. Nina Sadur je výraznou osobností současné ruské dramatiky. Toto je její nejhranější a nejoblíbenější hra Niny Sadur. V r. 1997 byla uvedena v Divadle Andreja Bagára v Nitře.

VASILIJ SIGAREV

Ruskoje loto (Ruské loto)

3ž, 4m

Jednoduchý děj komedie se odehrává v třípokojovém bytě manželů Nikolaje a Galiny. Je ráno po večírku, kterým se slavilo vítězství hostitelů v loterii. Galina marně hledá výherní los. Okamžitě podezřívá své hosty, kteří u nich do rána přespávali - manželské dvojice Světlanu a Antolije a Olgu Ivanovnu a Rudolfa Michajloviče, Nikolajejova šéfa. Galina naprosto ztrácí zábrany, osočuje přátele z krádeže, snaží se prohledat je, což vzbudí dojem sexuálního obtěžování, uráží každého nadávkami do starých zlodějů a podvodníků. Nenechají hosty odejít, dokud se nenajde los, a vyhrožují jim plynem ve spreji. Nikolaje přepadne nával běsu nad tím, jak se těšil, že si koupí auto a bude taxikářem a nebude muset už nikoho poslouchat. V revolučním záchvatu pustí plyn. - V druhém dějství je už večer. Všichni kromě Galiny, která je podle vlastních slov uznávanou veličinou v astrologii, spí. Galina si vykládá karty a najde mezi nimi los. Radí se s Nikolajem, jak to zahrát, aby se celá blamáž neprozradila. Hádají se a všichni se probudí. Galina začne křičet, že los ukradl zloděj, který se do bytu dostal oknem. Všichni chytí provaz, co visí u okna, aby zloděje vytáhli, ale ten naopak spadne dolů. Každý by rád odešel, aby se nezapletl s úřady, ale než to stihnou, objeví se u dveří mladík a táhne za ucho Nikolaje. Stěžuje si, že mu pádem rozbil BMW a že náhradou chce jejich byt. Ohlásí se na druhý den ráno - že přijde s bratrem. Nikolaj mu chce dát los, protože je jasné, že mladík je mafián - zabiják. Přátelé odmítají schovat Galinu a Nikolaje u sebe a odcházejí. Nikolaj se třese před mafií, ale Galina nechce vydat los na vytožených 25 tisíc. - Noc. Zhasne světlo. Mafie už přišla? Ze tmy se ozve Hlas. Říká, že to on jim dal výhru, ale že se to neosvědčilo - ztratili přátele a málem se spolu rozešli. Když mu teď nevrátí los, brzo umřou. Hamižná Galina konečně pozná, že za život peníze nestojí a vrátí los.

Střih, časová smyčka. Galina a Nikolaj se dívají do novin, jestli náhodou nevyhráli a vidí, že zase nic. Rozhodnou se, že si přestanou losy kupovat. Že jsou to jen zbytečné iluze.

Jde o vtipný bulvární text s jasným závěrem a poučením. Hra fraškovitě vyhrocuje situace i vady charakterů.

IVAN VYRYPAJEV

Moje město

Děj se odehrává v centru východní Sibiře – Irkutsku. Obyvatel provází diváka svým rodným městem, na které nahlíží částečně ironicky i s láskou. Jedná se prý o město plné kouzel a zázraků. Setkává se se dvěma Anděly, kteří ho potom provázejí po celou hru. Andělé jsou špinaví (na jejich vzhledu jim nezáleží), hledají souznění se smrtí a s duší. Potkávají podivínského Ošetřovatele slonů, Fotbalistu (vzpomínajícího na těhotenství své matky – od té doby nosí pod dresem míč), jenž se modlí za úspěch zápasu. Hlavní hrdinové se setkají s Nebožtíkem a meditují s ním o smrti. Zloděj není zlodějem, jen hledá smysl své

existence, proto krade odpadky a pohledy žen. V závěru se Obyvatel snaží pomoci Andělům nalézt toužené souznění. Hrdinové nakonec zjistí, že souznění je možné docílit jen tehdy, pokud se smíříme s vlastní minulostí.

SRBSKY PSANÁ DRAMATIKA

NEBOJŠA ROMČEVIC

Karolina Nojber (Karolína Neuberová)

3ž, 5m

Námětem hry se staly životní osudy slavné herečky a reformátorky německého divadla Karolína Neuberové (1697-1760). Po roztržce s přísným otcem, právníkem, se Karolína Weissenbornová provdala za teologa Johanna Neubera, odešla s ním ke Spiegelbergově kočující divadelní společnosti a posléze s manželem založili společnost vlastní. Zásadní bylo pro Neuberovou setkání s dramatikem a režisérem Johannem Christophem Gottschedem, s nímž se pokusila uskutečnit dávný sen o pozvednutí úrovně německého divadelního umění. Svou reformu zahájili památným upálením loutky Hanswursta... Důraz je kladen na hereččinu absolutní posedlost divadlem, hledání pravdy na jevišti a v životě, i stále aktuální svár estetických kategorií „vysoké“, „nízké“, „umělecké“, „bulvární“.

V úvodní scéně předvádí Hanswurst jeden ze svých typických „pokleslých“ výstupů, který je v závěru narušen vpádem rozlícené Karolína na jeviště - vytýká mu lascivní humor pro nevzdělané, buranské publikum a vykřičí na Hanswursta své nejhlubší zhnusení. Následující scéna, v níž hádka mezi oběma zúčastněnými vrcholí, odhalí coby představitele Hanswursta Karolinina otce. Její vzpoura proti rodičovské autoritě je tak spojena se vzpourou proti estetickým konvencím, s generačním pohledem na divadlo i na život jako takový... Informaci o demonstrativním upálení figurky Hanswursta přináší zhruba v polovině hry právě otec, který celý tento akt vnímá velmi osobně. Karolína je vykreslena jako silná osobnost se sklony k pravé divadelní hysterii. Neúnavně vyžaduje pravdu za každou cenu, a to jak na jevišti, tak v životě. Veškeré její konání je podmíněno zaklínadlem „pro divadlo“, v důsledku čehož není schopna odlišit fikci a divadelní nadsázku od životní skutečnosti. Po období velkých úspěchů končí v bídě a zapomnění, hru uzavírá přednášením úvodní Hanswurstovy historky vojákům v zemi na konci války; té historky, kterou před zhruba dvaceti lety tolik vyčítala svému otci. Johan Neuber je hluboce oddaný své herečce, tiše vedle ní prožívá všechny její výstřelky, včetně milostné avantýry s Gottschedem. Gottsched i Spiegelberg jsou praví impresáři, avšak hranici mezi divadlem a životem vnímají oba velmi ostře, i když má každý jiná estetická měřítko. Nechybí ani afektovaná primadona, vypuzená nastupující hvězdou Karolínou.

Text nabízí mnoho svěžích, komických situací, divadelní atmosféra je umocněna i jazykovou hrou se styly: patetické deklamační tirády se střídají se šťavnatým jazykem lidového frašky a živými slovními přestřelkami, místy jsou použity citace z klasických tragédií.

Jde o text současného srbského dramatika N. Romčevice (nar. 1962).